

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Sociální pracovník

Integrace Romů v České republice
**The Integration of Romanies in the Czech
Republic**

Bakalářská práce: 09-FP-KSS-3038

Autor: Zuzana ŠKODOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
61	3	0	0	43	1+CD

V Liberci dne: 29. 6. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

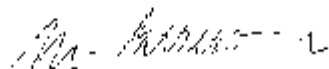
ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

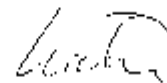
pro (kandidát): Zuzana Škočová
adresa: Purkyňova 594/29, 460 01 Liberec
studijní obor (kombinace): Sociální pracovník
Název BP: **Integrace Romů v České republice**
Název BP v angličtině: **Integration of Romanies in the Czech Republic**
Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Prozámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlášení na katedrěch katedry uvedených informují pasembros. zadání
Zásady pro zpracování BP jsou s dispozic ve dvou verzích (ruštině, resp. meledické polány) na internetech
a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): ZUZANA ŠKOČOVÁ

Datum: 15. 4. 2009

Počet: 1

Název BP: INTEGRACE ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Podpis:.....

Cíl: Zmapovat a popsat záměry, opatření a projekty vlády České republiky a jejich orgánů v oblasti integrace Romů a analyzovat jejich realizaci v sociální práci.

Požadavky: 1. Formulace teoretických východisek
2. Projektování průzkumu
3. Sběr dat
4. Interpretace dat
5. Formulace závěrů a návrhů opatření

Metody: 1. nestandardizovaný dotazník

Literatura: BARŠA, P. Politická teorie multikulturalismu. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9.

MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, O. a kol. Základy sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

MATOUŠEK, O. – KOLÁČKOVÁ, J. – KODYMOVÁ, P. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migrantí v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

Čestné prohlášení

Název práce: Integrace Romů v České republice
Jméno a příjmení autora: Zuzana Škodová
Osobní číslo: P07000166

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 29. 06. 2012

Zuzana Škodová

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Janu Jihlavecovi, DiS., za ochotu, trpělivost a řadu užitečných podnětů a cenných rad k bakalářské práci, dále kolegům z odboru humanitního z Magistrátu města Liberce, řediteli Komunitního střediska Kontakt Liberec, p. o., panu Michaelu Dufkovi, a pracovníkům organizací, které se zúčastnily dotazníkového průzkumu, neboť mi nad rámec svých pracovních povinností poskytli další informace, dokumenty a zkušenosti ze své praxe, z nichž mnohé výrazně přispěly při tvorbě této práce.

Název bakalářské práce: Integrace Romů v České republice

Jméno a příjmení autora: Zuzana Škodová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Anotace

Bakalářská práce mapuje činnost Vlády České republiky a jejích orgánů v oblasti integrace Romů v České republice. Teoretická část obsahuje přehled hlavních přístupů k Romům, uplatňovaných v různých státech světa. Dále strategii začleňování Romů v českých zemích před rokem 1989 a přehled zásadních dokumentů, opatření a projektů přijatých v České republice v dekadách od roku 1990 do roku 2010, s výhledem na další období. V praktické části, jsou prostřednictvím dotazníkového průzkumu, orientovaném na pracovníky veřejné správy a neziskového sektoru, se zaměřením převážně na Liberecký kraj, zjišťovány dopady opatření v praxi včetně návrhů, na jaké oblasti se v problematice integrace Romů dále zaměřit.

Klíčová slova

Dotace, integrace, koncepce, nestátní nezisková organizace, opatření, projekt, Romové, Rada vlády pro národnostní menšiny, Vláda ČR, vzdělávání.

Title of the Bachelor thesis: Integration of Romanies in the Czech Republic

Author: Zuzana Škodová

Academic year of the bachelor thesis submission: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Abstract

The Bachelor thesis is surveyed activities of Government of Czech Republic and other appropriate authority in field of the Integration of Romanies in the Czech Republic. The Theoretical part is described the basic methods in the Integration of Romanies, in other countries in the world. In this Document is described the Strategy in Integration of Romanies in Czech countries before 1989 and summary the most important documents, measures and projects which was accepted in Czech Republic in period 1990 to 2010, with preconditions to other period. In the Practical part is investigated effects of these measures in practice through the via questionnaires exploration in the Region of Liberec. In this part is made a suggestion to other methods in field of the Integration of Romanies.

Key words

Grant, integration, conception, non-profit organization, measure, project, Romanies, Council of the Government for ethnic matters, The Government of the Czech Republic, education.

Obsah

Seznam obrázků, tabulek a grafů	9
Seznam použitých zkratk a symbolů	10
Úvod.....	11
Teoretická část	13
1 Přístupy k menšinové populaci	13
1.1 Diskriminující přístupy	13
1.2 Antiopresivní přístupy.....	13
1.3 Integrační přístupy	16
2 Orgány činné v problematice romské menšiny v České republice	16
3 Opatření realizovaná v letech 1990–2010.....	19
3.1 Vzdělávání	19
3.2 Zaměstnanost	26
3.3 Prevence sociálně patologických jevů	28
3.4 Aktivity směřované k zachování romské identity	33
3.4.1 Aktivní spoluúčast na životě v obci a státu	33
3.4.2 Oblast kultury.....	33
3.5 Legislativní opatření.....	34
3.6 Dotační politika	35
3.7 Mediální kampaně zaměřené proti rasismu a diskriminaci menšin	37
Shrnutí.....	38
Praktická část	39
5 Cíle a předpoklady průzkumu	39
6 Cílová skupina průzkumu	40
7 Metoda průzkumu	41
8 Výsledky průzkumu	42
8.1 Struktura respondentů a jejich pohled na současnou situaci Romů	42
8.2 Pozitivně vnímaná opatření vlády	44
8.3 Negativně vnímaná opatření vlády.....	45
8.4 Spolupráce subjektů veřejné správy a neziskového sektoru	46
8.5 Další možnosti práce v oblasti integrace Romů	47
Shrnutí.....	48
Seznam použitých zdrojů	52
Seznam příloh	58

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Graf č. 1 - Zastoupení respondentů z hlediska státního a nestátního sektoru.

Graf č. 2 - Zastoupení konkrétních oblastí práce s romskou menšinou.

Graf č. 3 - Míra spolupráce respondentů se subjekty veřejné správy nebo neziskových organizací v oblasti integrace Romů.

Seznam použitých zkratk a symbolů

ČR – Česká republika

EU – Evropská Unie

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociální věcí České republiky

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MZČR – Ministerstvo zahraniční České republiky

NNO – Nestátní neziskové organizace

Úvod

Se zvyšující se globalizací celého světa je v podstatě každý stát nucen řešit otázku vztahu k národnostním menšinám. Společnost volí k této problematice různé přístupy, které se mění jak z hlediska prostoru, tak z hlediska kultury, času a rovněž v závislosti na tom, o jakou národnostní menšinu se jedná, protože ne všechny skupiny mají v téže společnosti stejné postavení. Volené přístupy vyvolávají ve společnosti různou odezvu. Zatímco pro jednoho znamená asimilace (úplné začlenění jedince do společnosti) úspěšný postup, druhý ji považuje za potlačení identity národnostní menšiny.

V České republice žije řada národnostních menšin, které se více či méně úspěšně zapojily do života v našem státě. Jinak je ale tomu u Romů, u nichž stále nebylo nalezeno řešení na bezproblémové soužití, nutno však dodat, že to není jen problém České republiky. Bouřlivou diskusi například vzbudil návrh některých radikálněji zaměřených politických představitelů Francie, kteří navrhovali vystěhovat zde žijící Romy zpět do Rumunska. Otázka soužití Romů a majoritní společnosti trápí rovněž Itálii nebo Kanadu.

Již řadu let u nás vládní orgány ve spolupráci s odborníky a neziskovými organizacemi hledají způsob ideálního soužití s romskou menšinou. Soužití s Romy mělo vždy svá specifika, ale snad nikdy nebylo tak napjaté a komplikované jako dnes, kdy přibývají násilné střety mezi Romy a příslušníky majoritní většiny, dochází k demonstracím apod. Česká společnost si v 19. a 20. století prošla určitým politickým vývojem, což se odrazilo i na přístupech k romské menšině, a bohužel ne všechna opatření měla pozitivní dopad na další vývoj v oblasti integrace Romů. Viktor Sekyt tvrdí, že k současnému stavu přispěla řada okolností, kterými jsou zejména nevyřešené křivdy z minulosti, jako je neuznání podílu viny české protektorátní správy v období 2. světové války na vyhlazení českých a moravských židů, násilné rozbití romských osad v 60. a 70 letech 20. století nebo celkové uvolnění tržního hospodářství, které postupně vytlačuje pracovníky s nízkou kvalifikací z trhu práce a vytváří podmínky pro nezaměstnanost a chudobu. To podle něj, spolu s dalšími aspekty, včetně negativní medializace, podporuje vznik předsudků a averzi vůči Romům (Šišková 2001, s. 123).

Za přístup k Romům a k řešení jejich situace, či spíše neřešení, je Česká republika pravidelně terčem kritiky také ze strany Evropské unie. Na druhé straně existuje tlak ze strany majoritní společnosti, která je přesvědčena o zvýhodnění Romů, zejména co se týká hmotného zajištění, ale i z hlediska trestné činnosti a chování, které je jinak z hlediska morálky či pravidel soužití považováno za nepřijatelné. Jednoduše řečeno, že jim projde to, za co by ostatní byli nějakým způsobem postiženi. Toto přesvědčení graduje zvláště v současné ekonomické situaci, kdy řada domácností jen s obtížemi vystačí se svými příjmy a je nucena přijmout různá nepopulární ekonomická opatření ze strany státu. Narůstá

frustrace společnosti a viditelné sociální pnutí, které je potřeba někde ventilovat, a v tento moment, a mnohé příklady z dějin to potvrzují, jsou nejzranitelnější skupinou ve společnosti právě menšiny. Vystupňovaná averze pak může vést až k oboustrannému násilí mezi oběma skupinami. Úkolem každé vlády je, zabránit, aby se celá situace dostala do až do tohoto momentu.

Následující kapitoly si kladou za cíl zmapovat nejvýznamnější záměry, opatření, projekty a dokumenty Vlády České republiky a jejích orgánů, z hlediska integrace Romů, které byly až do roku 2010 přijaty, a to jak v období po roce 1990, tak po vstupu ČR do EU, s výhledem do let následujících. Důraz je kladen zejména na oblast vzdělávání, zaměstnanosti, prevence sociálně patologických jevů, legislativních opatření apod., dále na očekávání vlády v těchto oblastech a na nástroje, kterými chce svých záměrů dosáhnout. Praktická část hodnotí výsledky dotazníkového průzkumu, který měl ověřit jejich reálný dopad a úspěšnost v praxi. Protože by průzkum přímo mezi příslušníky cílové skupiny byl velmi obtížně proveditelný (jednak neexistuje žádný způsob, jak určit příslušníka té které národnosti, pokud se k ní sám nehlásí, a rovněž by se pravděpodobně nenašlo příliš mnoho respondentů ochotných se průzkumu zúčastnit), zaměřil se na pracovníky organizací, které s Romy přímo pracují, a to jak ze státního tak nestátního sektoru (např. školská a výchovná zařízení, subjekty zaměřené na poradenství, terénní práci, volnočasové a kulturní aktivity, na prevenci sociálně patologických jevů, orgány veřejné správy které spolupracují na metodickém zajištění opatření a také mapují jejich dopady na místní úrovni, politické zástupce a další), byli osloveni pracovníci z více jak 60 subjektů, které působí převážně na území Libereckého kraje. Výhodou tohoto regionu je zastoupení téměř všech typů subjektů, které se orientují na integraci Romů, a různorodost jednotlivých území z hlediska soužití Romů s majoritní většinou i problémů v jednotlivých lokalitách. Vzhledem k tomu, že se průzkum dotýkal témat, která jsou často předmětem sváru mezi jednotlivými subjekty státního i neziskového sektoru, a ze strany subjektů by mohla panovat obava z případných represí nebo narušení spolupráce po zveřejnění výsledků, byl zvolen jako prostředek dotazník s otevřenými otázkami, který zaručoval možnost se svobodně a bez obav vyjádřit a rovněž poskytoval čas k zamyšlení nad formulací svých myšlenek. Podařilo se tak získat mnohdy velmi otevřené názory na činnost vlády v této oblasti.

Teoretická část

1 Přístupy k menšinové populaci

Společnost volí k menšinám různé přístupy, jak již bylo řečeno, tyto jsou do značné míry ovlivněny kulturou, smýšlením či prostorem v němž daná společnost žije. Přístupy jsou proměnné z hlediska času, což lze velmi dobře pozorovat například v USA a jejím přístupu k černošské menšině (dříve příslušník černošské menšiny nemohl vykonávat určitá povolání, např. lékařství apod., dnes stojí v čele USA afroamerický prezident, který se těší poměrně velké popularitě). Odlišné je i morální hledisko (co je v jedné společnosti odsuzováno, může být v jiné upřednostňováno). Také Česká republika podnikla řadu pokusů o nalezení ideálního způsobu soužití s Romy.

1.1 Diskriminující přístupy

Existují přístupy vůči minoritám velice striktní a až spíše nepřátelsky naladěné. Menšina je v tomto případě vnímána jako nežádoucí a narušující prvek a je majoritou vytěšňována na okraj života dané společnosti. Za takový přístup lze označit diskriminaci (kdy menšině v podstatě není umožněno plnohodnotné uplatnění a zapojení se do všech sfér života v dané zemi, ať už se jedná o zaměstnání, volební právo aj. na základě etnické příslušnosti). Dle Šiškové (2001, s. 25) takovýto přístup praktikují především Německo, Švýcarsko a Rakousko. Dalším je segregace. Matoušek (2003, s. 197) ji definuje jako oddělování společenských skupin na podkladě zákona (např. historicky nedávno zrušený apartheid v Jihoafrické republice nebo zákony jižních států USA do padesátých let 20. století), jako zvyklost (např. městské oblasti, kde tradičně sídlí menšiny) nebo jako důsledek společenské změny (např. příliv zahraničních dělníků vykonávajících špatně placené práce). Prvky segregace, zejména vůči Romům, lze nalézt i v České republice, ačkoliv oficiální trendy usilují o pravý opak. Typickým jevem je automatické zařazování romských dětí do speciálních škol, ačkoliv by podle některých odborníků mnohdy stačila roční docházka do přípravné třídy a cílená terénní práce s rodinou pro dosažení zařazení romského žáka do základní školy. Za segregaci můžeme rovněž považovat vystěhovávání Romů do předem určených objektů či lokalit, což může vést až k vytvoření ghetta (nejznámější je asi sídliště Chánov, tzv. brněnský Bronx, romské osady na Slovensku, jako určitý projev separačního přístupu lze označit i hojně medializovanou zeď v Matiční ulici).

1.2 Antiopresivní přístupy

Na konci osmdesátých a v průběhu devadesátých let 20. století se v moderní sociální práci začaly prosazovat přístupy, které bývají označovány jako antidiskriminující a

antiopresivní čili namířené proti znevýhodňování a utlačování. Nárůst zájmu o tyto modely sociální práce souvisel s tím, jak v některých západních zemích byla pocíťována potřeba předcházet výbušným sociálním problémům (Šišková 2001, s. 25). Antiopresivní přístupy byly zpočátku soustředěny na problematiku rasové diskriminace. Postupem času se cílová skupina rozrostla o všechny osoby ohrožené diskriminací, tedy také o zdravotně postižené, seniory a další. Šišková (2001, s. 25) definuje asimilační model jako postup, který stojí na jednostranném procesu rychlé a jednoduché adaptace imigranta do nové společnosti. Očekává se, že za rychlé umožnění získání práv, občanství a povinností majoritní populace imigrant zaplatí ztrátou svého mateřského jazyka, svých specifických kulturních a sociálních rysů, což má vést k rychlé asimilaci do majoritní společnosti. Znamená to tedy, že menšina převezme kulturní a společenské zvyklosti majority a potlačí vlastní identitu, „splyne“ s většinou, zcela se přizpůsobí zemi, ve které žije. Tento model v dnešní době preferuje například Francie ve vztahu k muslimům. Barša (2003, s. 237) v souvislosti s asimilačním modelem zmiňuje, že pokud menšina splyne s celkem, ale zároveň jej přitom obohatí o jisté své rysy, pak mluvíme o „tavicím tyglíku“. Tento jev lze nejlépe pozorovat v USA, kde příslušníci různých minoritních skupin splynuli s majoritní společností a obohatili ji o kulturu, způsob života apod. V Českých zemích byl tento model historicky vyzkoušen několikrát. Jednak za vlády Marie Terezie a Josefa II., kdy i přes řemeslnou zručnost a hudební nadanost Romů stále více vadil jejich kočovný způsob života.

Násilná asimilace na jedné straně zavedla program vyhlazení kultury skupinové identity Romů za účelem jejich individuálního civilizačního povýšení (program, na nějž navázali po 2. světové válce českoslovenští komunisté) na druhé straně však znamenala alespoň částečně pozitivní obrát v historii, neboť po velmi dlouhé době se s Romy poprvé počítalo jako se skutečnými obyvateli daných území. V rámci těchto opatření byli Romové násilně usídlováni na přidělených územích, děti byly posílány na převýchovu do neromských rodin, existovaly snahy o likvidaci romštiny apod. Za nejdelší a nejmasivnější snahu o asimilaci Romů u nás lze ale považovat období od roku 1948 do roku 1989, kdy přišli do Čech, celkem ve třech vlnách Romové ze Slovenska. Zatímco první vlna se stěhovala za prací o své svobodné vůli a bez problémů se začlenila do společnosti, druhá vlna a třetí vlna již dorazila z donucení ať již v rámci organizovaného přesídlování a bourání původních romských osad či organizovaných náborů do zaměstnání. Romové, kteří přišli do České republiky v druhé a zejména třetí vlně, patří dodnes ke skupině, která se jen těžko přizpůsobuje a sžívá s českými obyvateli (Barša 2003, s. 266).

Říčan (1998, s. 28) popisuje, nevyhlášenou, leč konzistentní, strategii celkového přístupu k romské menšině, která se uplatňovala v 50. letech až do zhroucení komunistické moci v roce 1989. Tato strategie spočívala v kombinaci národnostního útlaku (plynouceho z neuznání romské národnosti) s paternalistickým rozmazlováním Romů. Těm sice bylo

upíráno právo na zachování etnických specifik, na druhou stranu měli zajištěn přístup ke vzdělání, i vysokoškolskému, k bydlení a zaměstnání. Říčan (1998, str. 28) dále píše, že pedagogové se báli dávat romským studentům špatné známky, takže část vysvědčení a diplomů z té doby má pochybnou hodnotu, docházelo také k ignorování nesčetných přestupků a drobných trestných činů sužujících sousedy romských rodin.

Dalším modelem je strukturalismus, který je popisován, jako postup, jež vychází z přesvědčení, že v soudobé společnosti západního typu mají jednotlivé skupiny různé postavení. Tradičně bývá tento pohled aplikován na postavení sociálních tříd. V poslední době se tato perspektiva rozšiřuje také na skupiny definované etnickými, kulturními a jinými charakteristikami. Ty jsou pak považovány za základ ekonomické a sociální dominance konkrétních skupin ve společnosti (Matoušek 2007, s. 241) Tento model byl vyzkoušen v praxi i na českých Romech. Barša (2003, s. 267) uvádí, že první Československá republika na jedné straně uznala ve sčítání lidu z roku 1921 Romy (v té době označované jako Cikány – pozn. autorky) explicitně za národnostní menšinu, na druhé straně pokračovala svým Zákonem o omezení tuláctví a zahálčivého života v represivní tradici výnosu vídeňského ministerstva vnitra z roku 1888. Za první republiky byly rovněž vydávány cikánské legitimace a kočovnické listy, které měly umožnit naprostou kontrolu nad Romy a jejich pohybem. Tehdejší zákony státní správě umožňoval rozhodnout o odejmutí dětí z péče rodičů, zákazu kočování v některých městech, nařízeních o zdravotní prohlídce apod., přičemž podmínky, za kterých byla tato omezení ukládána, nebyly přesně specifikovány a do určité míry záležely na libovůli úřadů, což bylo ovšem do jisté míry v rozporu s prvorepublikovou ústavou (Barša 2003, s. 268).

Někteří autoři, jako např. Pavel Barša, rozlišují 3 modely, které jsou aplikovány především v Německu, Francii a Velké Británii. Nazývají se přechodná diferencovaná inkorporace, asimilace a hierarchický kulturní pluralismus. Diferencovaná inkorporace je praktikována především v Německu zejména v souvislosti s tureckou menšinou. Ta má sice zajištěna základní práva a sociální podporu, avšak tato koncepce nepočítá s tím, že by se stali trvalými občany státu, jejich pobyt je brán pouze jako přechodný. Neexistuje zde tedy snaha menšiny začlenit trvale do společnosti, právě naopak. Asimilační model je uplatňován zejména ve Francii. Ta sice přijímá příslušníky etnika jako rovnoprávné občany, ovšem za podmínky, že jakékoliv projevy etnické odlišnosti zůstanou výlučně soukromou záležitostí (např. zákaz nošení muslimských šátků do škol). Velká Británie upřednostňuje hierarchický kulturní pluralismus. Tento model spojuje uznání kulturně-skupinových diferencí s předpokladem nerovnosti jejich nositelů, která se odráží v podřadném sociálně-ekonomickém a politickém postavení (Barša 2003, s. 218 - 220).

1.3 Integrovační přístupy

Řada států, jako je např. USA, dnes, oproti minulosti, preferují multikulturalismus. Jeho podstata spočívá v respektování etnika jako takového, jeho kultury, jazyka, životního stylu apod., přičemž příslušníci etnika mají stejná práva i povinnosti jako ostatní občané státu. Šišková (2001, s. 25) k tomuto uvádí, že na specifické minorit se staví a stát všemožně intervenuje ve směru podpory jejich rozvoje.

V České republice se po roce 1990 začalo usilovat o uplatnění liberálního pluralismu, který naopak více zohledňuje mnohotvárnost společnosti. Matoušek (2007, s. 240) říká, že tento typ zdůrazňuje princip rovných příležitostí. Jeho zastánci usilují o to, aby se vůči všem lidem uplatňovaly stejné zásady rozhodování, ale se zvláštním zřetelem k výchozím podmínkám znevýhodněných skupin. Tento přístup lze tedy chápat tak, že každý, bez ohledu na to, zda je příslušníkem menšiny či nikoliv, by měl mít stejné šance na vzdělání, zaměstnání, bydlení, uspokojivou životní úroveň, možnosti trávení volného času apod. Někteří však namítají, že právě tento přístup minority znevýhodňuje, protože není brán ohled na to, jaké mají počáteční možnosti a může naopak posílit jejich sociální izolaci. Na druhé straně přílišné zohlednění tohoto faktoru může vést k tomu, že určitá minorita bude požadovat určité ohledy ze strany majoritní společnosti neustále, bez zřetele na to, že by mohla zlepšit svou životní situaci vlastní aktivitou. Pro Romy byl tento přechod od paternalistického přístupu k liberálnímu pluralismu nepochybně velmi obtížný a nemalá část se nově nastoleným podmínkám stále nedokázala přizpůsobit.

2 Orgány činné v problematice romské menšiny v České republice

Zřízení orgánů, které působí v oblasti národnostních menšin a zejména romské, lze považovat za jedno z významných opatření, které bylo vládou v řešení problematiky Romů přijato. Tyto orgány mohou připravovat podklady pro změnu legislativy, určovat další směřování koncepcí, rozhodovat o finanční podpoře projektů, udílejí metodické pokyny, a v neposlední řadě by také měly hájit a reprezentovat zájmy menšin a tedy i Romů nejen u nás, ale i v zahraničí. Rovněž mohou v široké míře ovlivnit veřejné mínění prostřednictvím médií a různých osvětových kampaní.

Od roku 1993 byl svěřen resort národnostních menšin především Ministerstvu vnitra ČR (dále jen MV ČR), Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV ČR) a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT ČR). Na základě usnesení č. 67 Vlády ČR z roku 1993 je uloženo MV ČR bezodkladně přijmout účinná opatření proti projevům programového násilí ve společnosti, MŠMT ČR mělo ve spolupráci s MPSV ČR

zpracovat zprávu k romské problematice se zřetelem k problémům v oblasti sociální, školství a zaměstnanosti a navrhnout účelná řešení. Od března měla být navíc pod dohledem MV ČR a MPSV ČR zřízena poradenská služba pro romské občany na všech okresních úřadech. Ještě tentýž rok bylo do problematiky zapojeno ministerstvo zdravotnictví, které dostalo za úkol zaměřit se na romské děti a mládež z hlediska zajištění zdravotní péče a prevence. Vláda rovněž zřídila Radu pro národnosti, bylo jí svěřeno zmapování situace v oblasti národnostních menšin a navržení opatření. Stala se také poradním orgánem vlády v oblasti přijímání opatření a legislativy (Usnesení Vlády ČR č. 67/1993).

V roce 1994 se do problematiky národnostních menšin zapojilo ministerstvo kultury, které dotovalo zachování a rozvoj kultury národnostních menšin.

Za významný v oblasti integrace menšin lze označit rok 1997, kdy vláda svým usnesením č. 581 zřídila Meziresortní komisi pro záležitosti romské komunity. Členy této komise byli jak zástupci jednotlivých ministerstev, tak zástupci romské komunity. Komise se stala dalším poradním orgánem Vlády v oblasti romské problematiky v České republice. Posuzuje zejména koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády týkající se romské komunity, vyhodnocuje plnění přijatých usnesení vlády a resortních opatření týkajících se záležitostí romské komunity, navrhuje rozdělení finančních prostředků vyčleněných na doplňkové programy na podporu romské komunity, vyhodnocuje jejich účelnost a kontroluje jejich využití, shromažďuje údaje o stavu a vývoji romské komunity a podle potřeb, nejméně však jednou za kalendářní rok, zpracovává souhrnnou informaci o situaci v romské komunitě, podporuje informovanost a osvětu v romské komunitě o programech, které se jí týkají, spolupracuje s romskými organizacemi a organizacemi na Romy zaměřenými a zpracovává jejich podněty a návrhy (Usnesení Vlády ČR č. 581/1997).

Od roku 1997 začala působit také Rada Vlády pro národnostní menšiny. Podílí se na rozhodování o dotacích určených na aktivity v oblasti národnostních menšin a společně s dalšími orgány státu spolupracuje na zabezpečení praktické činnosti v této oblasti (například zpracovává Zprávu o situaci národnostních menšin na území České republiky, dává návrhy na legislativní opatření v oblasti národnostních menšin apod.).

Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity se v roce 2001 změnila na Radu Vlády České republiky pro záležitosti romské komunity. Tato úprava například posílila její pravomoci v oblasti metodického vedení romských poradců a asistentů, nebo v oblasti komunikace s orgány státní správy a samosprávy. (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 27)

Na řešení problematiky národnostních menšin se samozřejmě podílí také ministerstvo vnitra (zejména pak odbor bezpečnostní politiky, který se věnuje prevenci mimo jiné v oblasti rasismu a xenofobie, preventivní působení v sociálně vyloučených lokalitách atd.), ministerstvo práce a sociálních věcí (zejména v oblasti sociálních služeb

směřovaných vůči národnostním menšinám, rovněž prostřednictvím úřadů práce podporuje schopnost menšin prosadit se na trhu práce formou aktivní politiky zaměstnanosti apod.).

Na ministerstvu zahraničí funguje odbor lidských práv, který zpracovává problematiku lidských práv a základních svobod v prostředí mezinárodního společenství, a to zejména v příslušných orgánech mezinárodních organizací, jako jsou OSN, Rada Evropy a OBSE. Zajišťuje rovněž účast ČR na mezinárodních konferencích, seminářích, zasedáních a jiných akcích vztahujících se k lidským právům. V rámci své působnosti spolupracuje s řadou státních i nestátních institucí a organizací, mimo jiné také s Radou vlády pro národnostní menšiny (Ministerstvo zahraničí České republiky, 2012). Velkým problémem, který muselo ministerstvo zahraničí řešit v souvislosti s romskou menšinou, bylo například opakované udělení vízové povinnosti při vycestování do Kanady. Důvodem byly početné emigrace romských rodin z České republiky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, metodicky zaštiťuje vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, rozvíjí multikulturní výchovu, zavádí, dotuje a metodicky řídí pedagogické asistenty na školách, dotuje romské studenty středních škol, udílí akreditace pro nové studijní obory zaměřené na problematiku menšin nebo určené především pro studenty z řad menšin a další.

V České republice působil s přestávkami v letech 2007–2010 ministr pro lidská práva a národnostní menšiny (ten byl například nucenou řešit dlouhodobou kauzu sterilizace romských žen, některé z nich se domáhaly u soudu finančního odškodnění), od roku 1998 byla také zřízena funkce vládního zmocněnce pro lidská práva (Wikipedie – Otevřená encyklopedie 2011).

Integrační politika by se neobešla bez přispění krajů a obcí (funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti, sociální bydlení v obci, terénní pracovníci obcí, poradní orgány krajů a obcí zaměřené na menšiny, finanční podpora a další).

Nestátní neziskové organizace sice neplní funkci orgánu státu, nicméně právě ony mají velkou zásluhu na tom, že jsou mnohá opatření vlády realizována v praxi a předávána zpětná vazba. Ačkoliv je tedy nemůžeme zařadit mezi orgány, nelze je vynechat, neboť jsou důležitým článkem realizace většiny opatření a na řadě svých projektů většinou nejen finančně spolupracují právě s jednotlivými ministerstvy. V roce 2011 například byla podpořena terénní práce v jednotlivých lokalitách částkou 10 mil. Kč, více jak 20 mil. Kč se vynaložilo na podporu prevence sociálního vyloučení a komunitní práce (Úřad Vlády ČR - Rada Vlády ČR pro záležitosti romské menšiny 2012, s. 41), což jsou oblasti, které nejčastěji zajišťují právě neziskové organizace, mnohdy ve spolupráci s obcemi.

3 Opatření realizovaná v letech 1990–2010

Stejně jako i v dalších oblastech, začal se po roce 1989 měnit i přístup ve vztahu k řešení romské problematiky. Zatímco v předchozích letech byla spíše tendence Romy asimilovat, a to prostřednictvím již zmiňovaného, poněkud paternalistického přístupu, který pochopitelně budil nevoli u mnohých z řad tehdejší majoritní společnosti, od roku 1990 se postupně rozvíjela snaha o integraci Romů, zakotvení jejich práva na uchování si svých menšinových specifik a o přijetí Romů většinovou společností.

Zpočátku to byla spíše obecná ustanovení o menšinách, která však zakotvovala základní práva menšin do zásadních dokumentů státu (Ústava ČR atd.). Situace si však vyžádala mnohem komplexnější opatření, cílená přímo na Romy. Říčan (2000, s. 32) stanovil pět oblastí, v kterých Romy postihly polistopadové změny nejvíce. Byla to oblast zaměstnanosti, kde měli Romové povinnost a zároveň i záruku zaměstnání. Dále oblast médií. Svoboda projevu umožnila dříve zakázanou kritiku proromské politiky. Bohužel média ukazovala, a stále ještě ukazují Romy především v nepříznivém světle, mnohdy nepřímo podporují všeobecně rozšířené mýty apod. Značná část Romů začínala tíhnout k takovým sociálně-patologickým jevům, jako bylo gamblerství či drogové závislosti, nevýmaje hospodářskou kriminalitu. Začala stoupat míra otevřeného nepřátelství mezi Romy a majoritní většinou. Jako poslední uvádí krátkozrakou pragmatickou politiku, která se zaměřovala především na získání volebních preferencí, ale nikoliv už na dlouhodobější řešení problému.

Situace s Romy začala být alarmující a bylo třeba ji řešit. Následovaly první pokusy zmapovat situaci Romů v ČR a nastinit nějaké možnosti řešení.

Dá se však říci, že zásadním se stal rok 1997, kdy předložil tehdejší ministr bez portfeje, Pavel Bratinka, Vládě ČR Zprávu o situaci romské komunity v ČR (tzv. Bratinkova zpráva), která specifikovala situaci Romů v jednotlivých oblastech, zveřejnila neuspokojivé výsledky provedeného výzkumu a navrhla nezbytná opatření. Po tomto impulsu se začaly zřizovat orgány vlády zaměřené přímo na problematiku menšin a rozvíjela se spolupráce s neziskovým sektorem. Zejména po vstupu ČR do Evropské unie lze vidět značný nárůst legislativních opatření, finanční podpory, vznik nových orgánů a realizace projektů, které jsou zaměřeny přímo na Romy. Následující kapitoly mapují vývoj přístupu vlády v těch nejzásadnějších oblastech, které se Romů týkají.

3.1 Vzdělávání

V podstatě pro všechny dokumenty v průběhu období 1990 – 2010, je příznačné konstatování, že mezi Romy panuje všeobecně nízký zájem o vzdělání a v důsledku toho je mezi nimi vysoké procento nezaměstnaných.

Po roce 1990 se začal objevovat problém rostoucí nezaměstnanosti Romů, v legislativě již nebyla zakotvena povinnost pracovat a Romové, z velké části pracující spíše na pozici nekvalifikovaných pracovních sil, přicházeli o svá dosavadní pracovní místa. Zvláštní školy byly plné romských dětí, které by se však za určitých podmínek zvládly adaptovat na prostředí základní školy. Začínají vznikat přípravné třídy, orientované na děti z romských rodin a také první romští pedagogičtí asistenti, většinou se však jedná spíše o aktivity jednotlivých škol a občanských sdružení.

V roce 1997 je vládě předložena tzv. Bratinkova zpráva, v reakci na ni, je vydáno usnesení zaměřené na způsob zařazování dětí do zvláštních škol (měly být přijaty takové metody, které při zařazování budou brát v potaz také to, z jakého prostředí dítě pochází), dále na vznik sítě přípravných tříd, které by dětem ze sociálně-znevýhodněných rodin, tedy i těch romských, umožnily zařazení do běžné základní školy. O rok později ministerstvo školství oficiálně vytváří funkci romský pedagogický asistent (Usnesení Vlády České republiky č. 686 + P, 1997).

V následujících třech letech přijímá vláda opatření a koncepce směřující k narovnání příležitostí romských žáků ve vzdělávání, oproti žákům z majoritní části populace. V roce 1997 vzniká v Kolíně soukromá Romská střední škola sociální, studium je zaměřeno na sociální práci s Romy. Ve stejném roce je při Evangelické akademii v Praze zřízena Vyšší odborná škola sociální, která se rovněž orientuje na sociální práci s romským etnikem. Obě dvě školy finančně podporovalo MŠMT (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 37).

Česká republika se začíná při řešení otázky vzdělávání Romů zapojovat i do mezinárodních projektů. Jedním z nich byl projekt Reintegrace romských žáků zvláštních škol do škol základních, který Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy umožnilo v roce 1999 obecně prospěšné společnosti Step by Step ČR. Experiment byl realizován, s podporou Open Society Institute New York, na pěti zvláštních školách v ČR, které navštěvovalo vysoké procento romských dětí. Smyslem programu se stalo zajištění hladkého přechodu těchto dětí do základní školy. Podmínkou pro realizaci byla účast romského pedagogického asistenta a zapojení rodičů a komunity do procesu vzdělávání, rovněž výcvik učitelů metodologii multikulturní a výchovy proti předsudkům. Hlavní cíl, vzdělávat děti na úrovni jejich schopností, a nikoliv předepsaných osnov, tedy důsledně individualizovat výuku. Mezinárodními partnery tohoto programu se stalo Maďarsko, Slovenská republika a Bulharsko. Výsledky v těchto zemích jsou srovnatelné se zjištěními v ČR. V nezávislém průzkumu, jenž byl součástí projektu, bylo zjištěno, že více než polovina žáků zvláštních škol by s menší či větší podporou úspěšně absolvovala základní školu. Novinkou se stalo vzdělávání příslušníků policie v oblasti integrace menšin a multikulturní výchovy a snaha zapojit zástupce národnostních menšin do policejního sboru ČR v rámci projektu Příprava

pro občany národnostních menšin k přijetí do služebního poměru příslušníka Policie České republiky (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2003, s. 11)

V roce 2001 vzniká Poradní skupina ministra školství pro otázky národnostního školství, která má řešit některé otázky související s přípravou legislativy v oblasti školství a má přinášet zpětnou vazbu o realizaci v praxi, svého zástupce zde mají i Romové. Ve školním roce 2000/2001 bylo zřízeno celkem 110 přípravných tříd (s 1 364 žáky), z toho 63 jich existovalo při základních školách, 40 při zvláštních školách a 7 při mateřských školách. K začátku školního roku 2001/2002 pracovalo na školách celkem 214 asistentů, ke konci roku 2001 pak 264 asistentů. Objevuje se první základní umělecká škola, zaměřená na děti z romských rodin, fungující pod záštitou církve. Vysoké školy začínají osnovy studia zaměřovat také na romskou problematiku, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze dokonce zavádí samostatný obor Romistika (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 32).

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, a následná prováděcí směrnice ministerstva školství, se již cíleně zaměřuje na integraci žáka se specifickými vzdělávacími potřebami a zavádí možnost individuálního vzdělávacího plánu (Zákon č. 109/2002 Sb.). Ministerstvo školství dokonce ve své 2. Koncepci romské integrace přichází s myšlenkou převedení zvláštních škol, kde převažují žáci z romské minority, na základní školy. Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR z roku 2002 zmiňuje pilotní projekt školy s celodenním programem, která by nabízela kromě výuky, také setkávání rodičů dětí atd. a prohloubila tak spolupráci mezi žáky, rodiči a školou. Dále vyzdvihuje snahu ministerstva školství vyjít vstříc školám s vyšším počtem romských žáků, kterým by na základě doporučení udělila výjimku ze své vyhlášky, upravující počet žáků ve třídě a umožnila těmto školám zvolit vůči romským žákům individuálnější přístup dle jejich potřeb. Rovněž zmiňuje problém s obecným přístupem romských rodičů ke vzdělávání svých dětí, a udává, že romští rodiče v mnoha případech stále považují vzdělání poskytované zvláštní školou za nejlepší řešení pro své dítě. V rámci programu PHARE-NUTS byla zahájena tvorba vzdělávacího programu pro studium romských asistentů, který by jim umožnil získat úplné odborné střední vzdělání a odbornou a pedagogickou způsobilost ve smyslu vyhlášky MŠMT o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků škol, předškolních zařízení a školských zařízení (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny, 2003, s. 11). Ministerstvo školství se také v tomto roce začalo zabývat otázkou vzdělávání učitelů v multikulturní výchovy a integrace menšin.

V roce 2003 je připravován zákon, zaměřený na ochranu před diskriminací a zajištění práva na rovné zacházení. Za finanční spoluúčasti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se v roce 2003 uskutečnil mezinárodní projekt Phare – Podpora integrace

Romů. Projekt se zaměřil na plošné vzdělávání učitelů základních škol, pedagogických asistentů základních škol a přípravných tříd v multikulturní tematice a vytváření specifických podmínek pro vzdělávání romských žáků (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2003, s. 11). Ministerstvo školství dotovalo řadu projektů, a to v rámci programu Podpory integrace romské komunity.

Zpráva o situaci národnostních menšin za rok 2003 uvádí celkovou výši poskytnutých finančních prostředků v částce 5,586.000,- Kč, kterou podpořilo kromě jiného také vzdělávací aktivity. Tento dokument rovněž uvádí, že v rámci dotačního programu Podpora romských žáků středních škol ministerstvo poskytlo přes 1.000 romským žákům finanční příspěvek na školné, stravné, ubytování, cestovné, školní potřeby a ochranné pomůcky, a to v celkové částce převyšující 9 mil. Kč (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2004, s. 17).

V roce 2004 je přijat nový školský zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento zákon stanovuje, mimo jiné, nové osnovy pro výuku žáků, zahrnující multikulturní výchovu, specifikuje v jakých případech je žák považován za žáka se sociálním znevýhodněním, upravuje podmínky pro výuku žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí a výuku příslušníků národnostních menšin, zavádí individuální výukové plány a rámcové vzdělávací programy, stanoví podmínky pro vznik a zařazení žáka do přípravné třídy a další. Nový školský zákon také zcela vypustil ustanovení o zvláštních školách (zákon č. 561/2004 Sb.).

Ze zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2004 vyplývá, že ministerstvo školství v tomto roce také uskutečnilo a zafinancovalo několik průzkumů, za účelem ověření funkčnosti některých opatření vlády v praxi. Mezi takové výzkumy patřil Monitoring efektivity přípravných tříd nebo Analýza efektivity dotačního programu MŠMT Podpora romských žáků středních škol. V roce 2004 vznikly tři nové studijní obory zaměřené na sociální práci s etnickými menšinami, určené zejména pro romské studenty. MŠMT iniciovalo (v rámci Evropského sociálního fondu – Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů na úrovni opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání) a spolupodílelo se na zpracování národního projektu Minority – otevřená cesta (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2005, s. 44). Cílem bylo vytvořit vzdělávací programy, které by přispěly k efektivnějšímu vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.

V roce 2005 přijalo ministerstvo školství vyhlášku č. 73/2005, která řeší situaci vzniklou po zrušení zvláštních škol a nově zavádí zvláštní školy praktické, určené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vláda rovněž projednala Koncepti včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, která by měla vést k další podpoře romských žáků v dosahování vyššího vzdělání a této i lepšímu uplatnění na trhu práce

(Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 46). V tomto roce také vláda schválila zapojení ČR do Dekády romské inkluze 2005 – 2015. Zapojením do tohoto projektu se ČR spolu s dalšími 11 evropskými zeměmi zavázala k podpoře opatření, která zlepšují současnou situaci Romů napříč konkrétními oblastmi života (Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 48).

Z údajů uvedených ve Zprávě o situaci národnostních menšin v ČR z roku 2006 vyplývá, že ministerstvo školství podpořilo v tomto roce 55 projektů, celkovou částkou přesahující 12,5 mil. Kč. Jednalo se převážně o projekty zaměřené podporu romských dětí při vzdělávání, metodickou podporu učitelů při vzdělávání těchto dětí, ale i na volnočasové aktivity žáků ((Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2007, s. 45). I přesto byla Česká republika ze strany Rady Evropy pro lidská práva vyzvána k další podpoře romských žáků ve vzdělávání a k vynaložení úsilí pro zařazení co největšího počtu těchto žáků do běžného školního systému, neboť dosavadní výsledky nejsou považovány za uspokojující.

Stejně jako v roce 2006 i v roce 2007 bylo úsilí vlády směřováno v oblasti školství především na rozvoj vzdělávacích programů pro jednotlivé typy škol a další vzdělávání pedagogických pracovníků, podobně bylo zaměřeno i přidělování dotací v resortu pro tento rok.

V roce 2008 uskutečnilo ministerstvo školství dva průzkumy, a sice Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí a Analýzu individuálního přístupu pedagogů k žákyním a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto průzkumy mají, dle Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2008, za cíl získat přehled o romských žácích, kteří jsou vzdělávání v režimu běžných vzdělávacích programů, a o těch kteří jsou vzdělávání v režimu speciálních vzdělávacích programů, zjistit průběh vzdělávání a úspěšnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v porovnání s žáky z majoritní většiny, a zhodnotit úspěšnost přijatých opatření a míru začleňování těchto žáků do běžných vzdělávacích programů. Ministerstvo školství také v roce 2008 zahájilo první přípravné kroky k zavedení výuky romského jazyka ve školách a rovněž ke zpracování Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání (Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2009, s. 24).

Metodické doporučení vztahující se ke vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků, připravované v roce 2009, obsahuje rady k vytváření prostředí pro realizaci vyrovnávacích opatření tak, aby případné sociální znevýhodnění nebylo bariérou pro dosahování dobrých školních výsledků romských žáků. Současně metodické doporučení obsahuje postupy pro diagnostiku těchto žáků s cílem, aby byli vzdělávání v rámci hlavního vzdělávacího proudu. Metodické doporučení by mělo vést k dodržování lidských práv a k vytváření prostředí pro

rovné příležitosti ke vzdělávání (Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2010, s. 50). Ministerstvo také aktualizuje některé své vyhlášky, ve kterých přijímá například opatření při přechodu žáka ze speciálního vzdělávacího programu na běžný, specifikuje činnosti asistenta pedagoga, a další.

V roce 2009 pokračovala činnost projektu Centra podpory integrace menšin (CPIV). Projekt CPIV je zaměřen na podporu pedagogických pracovníků, kteří na běžných základních školách pracují s dětmi příslušníků národnostních menšin a dětmi a žáky se sociálním znevýhodněním. Cílem projektu je především vytvořit systémovou podporu a síť služeb poskytovaných Romům v jednotlivých lokalitách. To se vztahuje jak na služby v oblasti vzdělávání, tak na sociální a sociálně aktivizační služby (Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2010, s. 51).

Koncepce romské integrace na období 2010 – 2013, kterou vydal ministr pro lidská práva, shrnuje výsledky průzkumu ministerstva školství, zaměřeného na vzdělávání romských žáků. Výzkum ukazuje naprosto neuspokojivou situaci, pouze 26,7 % žáků se učí na základních školách podle běžného vzdělávacího programu (u ostatních žáků se jednalo pouze o 2,17%). Naprostá většina romských žáků, která se vzdělávala na základě speciálního vzdělávacího programu, pokračovala pouze studiem v některém s učebních oborů, a pouze necelé procento nastoupilo na střední školu ukončenou maturitou. Zatímco pokud byli romští žáci vzdělávání v rámci standardního vzdělávacího programu, jejich úspěšnost, dle tohoto průzkumu, činila 30%. Tento průzkum tedy ukazuje nutnost zajistit, aby co nejvíce romských žáků bylo schopno absolvovat standardní školní docházku, bez nutnosti speciálního vzdělávacího režimu (Vláda České republiky 2009, s. 16).

V roce 2010 bylo realizováno další opatření zaměřené na nápravu stavu, v reakci na výkon rozsudku ve věci žaloby u Evropského soudu pro lidská práva na diskriminaci přístupu ve vzdělání, na základě etnického původu, kterou podalo asi 20 osob. Výbor ministrů Rady Evropy, který na výkon rozsudku dohlíží, si vyžádal návrh novely vyhlášek 72/2005 Sb. a 73/2005 Sb., které jsou v současné době před schválením. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy finančně podpořilo tvorbu dalších analýz potřeb romských žáků např. následujícími projekty:

- GAC: Sociologická analýza přechodů dětí ze sociálně vyloučeného prostředí ze základních na střední školy;
- MU v Brně: Analýza vzdělávacích potřeb romských žáků;
- FF UK v Praze: Kvalitativní a kvantitativní analýza jazykové situace Romův ČR;
- FHS UK v Praze: Czechkid jako reakce na společenské změny;
- PF UK v Praze: Integrace dětí příslušníků menšin a cizinců do českého vzdělávacího systému (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2011, s. 35).

Dotační politika vlády se začíná více orientovat na předškolní přípravu dětí ze sociálně znevýhodněných rodin, které nenavštěvují předškolní zařízení, ministerstvo školství zpracovalo Koncepti včasné péče, které se cíleně zaměřuje na předškolní přípravu dětí z romských rodin. V rámci národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání je opět věnována zvýšená pozornost dětem z romských rodin. Ministerstvo rovněž zahájilo práce na osnovách pro výuku romského jazyka a finančně dotuje kurzy romského jazyka, určené zejména pro sociální pracovníky přímo pracující s Romy, s cílem usnadnění lepší komunikace s příslušníky této menšiny. (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2011, s. 43)

Koncepce romské integrace na rok 2010 – 2013, kterou zpracoval resort ministra pro lidská práva, konstatuje nezbytnost přijetí dalších opatření v oblasti vzdělávání menšin, jako je rozvoj systému včasné péče, úprava činnosti pracovišť, která diagnostikují děti ze sociálně znevýhodněného prostředí, podpora romských žáků po ukončení povinné školní docházky v dalším studiu apod. (Vláda České republiky 2009, s. 19).

Bohužel následující příklady ukazují, že spolupráci mezi jednotlivými subjekty, které se v problematice vzdělávání Romů angažují, ať již v ČR nebo v zahraničí, rozhodně nelze považovat za ideální a opatření vládních orgánů pak mohou působit zcela odtrženě od reality.

Výše jmenované koncepce, jak se zdá, vůbec nepracují s možností, že opatření v praxi mohou narážet na nezájem ze strany cílové skupiny, a že je vůbec samo o sobě velmi problematické určit etnickou příslušnost, pokud se k ní dotýční sami nehlásí. Tento fakt potvrzuje například Zpráva o stavu romské menšiny za obec s rozšířenou působností včetně spádových oblastí za rok 2011 (Statutární město Liberec, str. 6) konstatuje, že pracoviště, která děti diagnostikují, provádějí vyšetření mentálních schopností žáků bez ohledu na jejich etnickou příslušnost, a že řada žáků nemůže být zařazena do běžné sítě škol nikoli z důvodu diagnostiky lehké mozkové dysfunkce apod., ale z důvodu nedostatečného rozvoje schopností a dovedností díky nepodnětnému rodinnému prostředí. Úspěšnost takových žáků i v praktické nebo speciální škole však značně závisí na úzké a aktivní spolupráci s rodinou a nemusí být nutně negativní, jak je mnohdy prezentováno třeba ze strany orgánů EU například ve Zprávě Rady Evropy – Lidská práva Romů a kočovníků v Evropě (2012, s. 9) se uvádí, že v praktických a speciálních školách se v současnosti vzdělává odhadem 30% romských dětí, zatímco podíl neromských dětí v těchto školách činí 2%, a tento fakt je vnímán jako velký problém. Dle výše zmíněné zprávy Statutárního města Liberec je však pro řadu dětí docházka ve speciální nebo praktické škole možností, jak úspěšně zvládnout beze stresu učivo a vyučit se třeba v některém z oborů, protože v běžné základní škole by museli čelit stresu z neúspěchu, což s sebou nese některé negativní jevy, jako je třeba záškoláctví. Samozřejmě by se tomu jistě v řadě případů dalo předejít aktivní spoluprací

s rodinou, docházkou do přípravných ročníků, apod. ovšem, jak zpráva zmiňuje, zde opět veškeré snahy naráží na nezáměr rodičů. Přípravné ročníky tudíž nejsou v Liberci organizovány. Tato fakta potvrzuje i zpráva o stavu romských komunit, kterou vypracovalo Komunitní středisko Kontakt Liberec.

Na značnou kritiku ze strany EU (viz výše) i na nelichotivé rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v otázce vzdělávání romské menšiny byl nucen zareagovat Ochránce lidských práv v České republice, JUDr. Pavel Varvařovský, který se rozhodl na začátku roku 2012 provést průzkum zaměřený na rovný přístup ke vzdělávání s názvem Etnické složení žáků základních škol praktických. Na základě tohoto výzkumu byl zjištěn rozpor ve školském zákoně a prováděcích vyhláškách k tomuto zákonu, navrženy legislativní úpravy, které by zakotvily povinnost integrovat žáka do sítě běžných základních škol. Výzkum potvrdil odhady EU ohledně zastoupení romských dětí ve speciálních a praktických školách (Veřejný ochránce lidských práv, 2012). Bohužel ve výsledcích výzkumu opět nebylo uvedeno, na základě jakých kritérií byla posuzována etnická příslušnost žáků. Proti výsledkům tohoto průzkumu se ve vyjádření, rozeslaném médiím, tvrdě ohradila Asociace speciálních pedagogů ČR, v čele s předsedou PaedDr. Jiřím Pilařem (Asociace speciálních pedagogů ČR, 2012), který poukazoval na neodbornost provedeného výzkumu a na problematičnost učených kritérií pro „romství a neromství“. Upozornil také na závěry Agentury pro základní práva, která v rámci Rozvojového programu OSN realizovala výzkum, ze kterého čestí Romové vycházejí více než dobře v porovnání s ostatními zeměmi EU, jak z hlediska dosaženého vzdělání, podíl prý činí 30 % (v ostatních zemích je to zpravidla 15 %), tak třeba z hlediska zaměstnanosti, která oproti běžným 10 – 20 %, v ČR činí asi 40 %. (Tyto výsledky prezentovala eurokomisařka pro lidská práva, Viviane Redingová, jak je tedy vidět, EU není ve svých postojích vůči ČR zcela jednotná – pozn. autorky).

3.2 Zaměstnanost

Co se týká oblasti zaměstnanosti, vláda nepřijímala opatření zaměřená přímo na Romy, ale spíše obecně buď na etnické menšiny, a především jejich ochranu před diskriminací např. při ucházení se o práci, nebo se zaměřila obecně na dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o práci a možnost podpory jejich zaměstnávání například prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti, pomocí rekvalifikačních kurzů aj.

Bratinkova zpráva z roku 1997 přišla s alarmujícím zjištěním, že podle odhadů je bez zaměstnání okolo 80 % Romů, opatření se poté začala orientovat hlavně na jejich vzdělávání. Jak již bylo řečeno, nezaměstnanost Romů začala rapidně vzrůstat po roce 1990, kdy došlo k novele zákoníků práce, byla zrušena povinnost pracovat, což s sebou ale také neslo zrušení záruky pracovního místa. Postižení touto změnou byli především pracovníci na

nekvalifikovaných pozicích, tedy ve velké míře i Romové, kteří se v novém systému nedokázali dost dobře a rychle zapojit (Terénní sociální práce 2003, odd. 7).

Vláda ve snaze posílit šance příslušníků etnických menšin při hledání zaměstnání přijala několik zákonů, které měly ochránit uchazeče před diskriminací. V roce 2002 byl přijat zákon č. 151/2002, který rozšířil ustanovení občanského soudního řádu o ochranu před diskriminací v pracovně-právních vztazích (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2003, s. 5)

V roce 2004 vznikl zákon č. 435/2004 o zaměstnanosti, který má opět za cíl chránit etnické menšiny před diskriminací při začleňování se na trh práce, v praxi to tedy znamená, že například důvodem pro odmítnutí uchazeče o zaměstnání nesmí být jeho etnický původ (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2005, s. 12)

I přesto výzkum agentury STEM z roku 2005 s názvem Trendy 4/2005), na vybraném vzorku 1668 respondentů, ukázal, že z tohoto vzorku je 60 % přesvědčeno o přetrvávající diskriminaci na trhu práce z důvodu etnického původu (STEM, 2005).

Úřady práce začaly realizovat aktivní politiku zaměstnanosti ve spolupráci s neziskovými organizacemi, a právě i takovými, které se zaměřují přímo na romské etnikum a pracují v konkrétních komunitách. Velký rozvoj zaznamenal nástroj veřejně prospěšných prací, a také finanční podpora zaměstnavatelů, kteří zaměstnají uchazeče dlouhodobě evidovaného u úřadu práce, začíná se zavádět do praxe rovněž nástroj Sociální ekonomika, který má za cíl motivovat firmy k tomu, aby zaměstnávali uchazeče, kteří mají ztížený přístup na trh práce. Pod záštitou ministerstva práce a sociálních věcí začala fungovat komise, která se měla zaměřit na problematiku nezaměstnanosti osob obtížně umístitelných na trhu práce, zvláště pak Romy. Na úrovni neziskového sektoru i veřejné zprávy jsou podporovány projekty zaměřené na zaměstnávání této skupiny osob, a to především v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů – Opatření 2.1 Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí – oblast zaměstnanost nebo v rámci Iniciativy EQUAL (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 48)

V roce 2006 byl přijat nový zákoník práce, který opět obsahuje ochranné prvky před diskriminací a také se již odkazuje na nově přijatý tzv. antidiskriminační zákon. Tento kromě jiného opět zahrnuje i ustanovení o ochraně příslušníků etnických menšin před diskriminací při ucházení se o práci, v pracovně-právním poměru nebo třeba v oblasti mezd. Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR z roku 2006 informuje o připravovaném projektu Institutu trhu práce, na kterém pracuje MPSV se zaměřením na osoby obtížně umístitelné na trhu práce (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2007, s. 17).

Výzkum na téma Vzdělanostní dráhy a vzdělanostní šance romských žáků a žákyň, který realizovalo MŠMT ČR v roce 2009 (MŠMT ČR, s. 6) ukázal, že 72% dotazovaných romských dětí ve svém dalším vzdělávání upřednostňuje učební obory, 20% usiluje o

povolání vyžadující středoškolské vzdělání ukončené maturitou a pouze 8% má ambice dosáhnout vyššího vzdělání, což je jeden z faktorů, díky kterému se Romové zařazují do skupin nejvíce ohrožených na trhu práce (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009).

Koncepce romské integrace na období 2010 – 2013, kterou zpracoval resort ministra pro lidská práva, konstatuje nezbytnost reformy veřejných služeb zaměřených na zaměstnanost, které by se měly více specializovat právě na nezaměstnané z řad Romů, vyzdvihuje význam podpory tzv. sociální podnikání, uvádí možnost motivace Romů k soukromé podnikatelské činnosti a také motivaci firem k zaměstnávání Romů, a rovněž nabádá k prevenci nelegálního zaměstnávání (Vláda České republiky 2009, s. 30).

3.3 Prevence sociálně patologických jevů

V otázce prevence sociálně patologických jevů není k dispozici příliš mnoho ucelených dokumentů, které by nějakým způsobem monitorovaly vývoj situace v romských komunitách, z pohledu majetkové kriminality, drogových závislostí, lichvy, skrytého bezdomovectví, prostituce aj. Říčan (1998, s. 60) uvádí, že na základě intenzivního tlaku romských organizací došlo k zákazu vykazování Romů ve statistické ročence kriminality a dodává, že tento zákaz je sice v rozporu s občanskými právy, na druhou stranu by však měla být romská kriminalita mapována alespoň sociology. V dnešní době jsou tedy realizována především místní šetření v konkrétní lokalitě, zadaná MVČR.

Zatímco do roku 1989 měli Romové zajištěné zaměstnání a stát byl k Romům velmi štědrý, i co se týká bytové politiky, po roce 1990 o tyto jistoty přišli a začala vzrůstat především majetková trestná činnost, a posléze i další sociálně patologické jevy.

V dnešní době se dá z hlediska drogové problematiky předpokládat, že zatímco dříve byly zejména tvrdší drogy pro Romy finančně nedostupné a orientovali se spíše na zneužívání běžně dostupných látek (lepidla, léky atd.), s přibývajícím dostupností a snižující se cenou za pořízení drogy, a to i těch z kategorie tzv. tvrdých, stoupá i počet Romů, kteří jsou na drogách závislí nebo s nimi experimentují. Podobná situace bude velmi pravděpodobně i oblasti alkoholu a tabáku.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky proto pravidelně vyhotovuje národní strategii protidrogové politiky a akční plán realizace národní strategie protidrogové politiky, rovněž se ve své činnosti opírá o zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami (Vláda ČR – web).

Vzhledem k zakládání nových ubytoven lze také předpokládat vzrůstající počet bezdomovců mezi Romy, a to i skrytých, kteří žijí u příbuzných, často v kapacitně nedostačujících bytech, v důsledku vysoké zadluženosti, apod. Tyto skutečnosti samozřejmě

zvyšují nároky na práci Policie ČR a dotčených orgánů, zejména co se týká prevence. Rovněž to klade nároky i na obce z hlediska zajištění vhodného sociálního bydlení a preventivního působení v komunitách.

Vláda byla v minulosti ze strany EU velmi kritizována za to, že nedostatečně předchází vzniku sociálně vyloučených lokalit, ve kterých se právě kumulují různé sociálně patologické jevy. Vzápětí se rozproutila velká diskuse mezi jednotlivými subjekty, pracujícími s Romy, o tom, jak specifikovat sociálně vyloučenou lokalitu. V roce 2005 proto došlo k realizaci projektu Zajištění monitoringu sociálně vyloučených romských lokalit v České republice vzhledem k probíhajícím nebo potencionálním migračním trendům ze Slovenska v období po vstupu do Evropské unie, rovněž byly na pokyn MPSV ČR vytvořeny mapy sociálně vyloučených lokalit v ČR (Úřad Vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 48).

Vláda v oblasti prevence sociálně patologických jevů spoléhá především na práci neziskových organizací, které finančně a metodicky podporuje prostřednictvím krajů a obcí a dále na jednotlivé místní služebny Policie ČR a městské policie. Jednotlivé sociálně vyloučené nebo potenciálně sociálně vyloučené lokality jsou pak monitorovány na místní úrovni.

Od roku 1996 spolupracuje Policie ČR při prevenci sociálně patologických jevů a projevů rasismu s neziskovým sektorem a to v rámci Programu prevence kriminality na místní úrovni - Partnerství. Dle Zprávy o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2005 je prioritou Programu Partnerství romská národnostní menšina, která podle ní z hlediska bezpečnosti dlouhodobě vykazuje nejvyšší rizika. Program se snaží snížit sociální handicap Romů a podpořit jejich dlouhodobou integraci. Jako obecné cíle Programu Partnerství je stanovena především minimalizace rizik a následků souvisejících s kriminalitou, zvyšování pocitu bezpečí občanů a posilování důvěry v policii a instituce veřejné správy (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 17).

Konkrétně v Liberci pravidelně spolupracuje Policie ČR s Komunitním střediskem Kontakt Liberec, v rámci projektu Prázdniny ve městě. Děti se například učí na místním dopravním hřišti pravidla silničního provozu, účastní se prohlídky policejní služebny nebo absolvují přednášky zaměřené na jejich bezpečnost a prevenci různých sociálně patologických jevů.

V roce 2001 vznikla usnesení vlády č. 903/2001 Meziresortní komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií, která spolupracuje například s Organizací pro spolupráci a bezpečnost v Evropě (Ministerstvo vnitra České republiky, 2008)

V roce 2004 byl přijat zákon č. 108/2006 o sociálních službách. Romské menšiny se týká zejména § 37 upravující problematiku sociálního poradenství, § 54, který definuje služby sociální prevence jako činnost, jež má, mimo jiné, za cíl pomáhat osobám ohroženým

sociálním vyloučením. Paragraf č. 62 specifikuje nízkoprahová zařízení pro děti a mládež s cílem poskytování ambulantních popř. terénních služeb dětem a mládeži ohroženým společensky nežádoucími jevy. Dále § 65, který upravuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi ohroženými v důsledku dopadu dlouhodobé sociální krize a § 69 zaměřený na terénní programy (zákon č. 108/2006 o sociálních službách, 2006).

Vláda ČR usnesením č. 1573/2005 uložila ministerstvu práce a sociálních věcí, aby připravilo legislativní a koncepční zázemí pro zavedení tzv. sociálního bydlení, určeného pro nízkopříjmové obyvatele (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2004, s. 108). Policie ČR ve spolupráci s ministerstvem vnitra začala zpracovávat Národní strategie pro práci s menšinami na jednotlivá období, zpravidla dvouletá (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2005, s. 7).

Do řešení sociálně-patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách jsou více zapojováni Romové a místní neziskové organizace. Kromě preventivně vzdělávacích aktivit na školách a vydávání informačních letáků na místní úrovni, Policie ČR roce 2000 zahájila přípravný kurs Příprava pro občany národnostních menšin k přijetí do služebního poměru příslušníka Policie ČR (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 77).

Dle údajů ze Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2005 bylo na základě úspěšného absolvování kurzu a následných přijímacích podmínek přijato celkem 27 absolventů. Ve všech krajích byly zřízeny funkce styčných důstojníků pro menšiny a rozšiřuje se mechanismus asistenta Policie ČR (později sociální asistent v trestním řízení). Styčný důstojník je policistou specializovaným na problematiku menšin, který působí jako zprostředkovatel kontaktu a komunikace mezi menšinami a Policií ČR. Asistuje také při řešení konfliktů a závažných deliktů a nabízí členům menšin pomoc při řešení jejich konkrétních problémů. Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2005 dále uvádí, že projekt asistenta policie se v práci velmi osvědčil a výrazně napomohl ke snížení kriminality v dotčených lokalitách (Úřad vlády České republiky – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2006, s. 16).

Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2006 zmiňuje nový projekt Policie ČR – Community policing. Policie se tak snaží reagovat na dlouhodobý problém, kdy se o informační preventivní letáky např. s problematikou lichvy apod. zajímají především občané z řad majority, ale mnohdy se potřebné informace nedostanou k právě k menšinám žijícím v sociálně vyloučených lokalitách, které jsou často nejvíce ohroženy. Z tohoto důvodu policie vyčlenila pracovníky zaměřené na práci s menšinami, kteří o problematice informují osobně obyvatele sociálně vyloučených lokalit. Policie se také na místních úrovních zapojila do komunitního plánování sociálních služeb, s cílem řešit konkrétní problémy romské komunity v regionu (Úřad vlády České republiky – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2007, s. 21).

Dle Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2007 byla zvýšená pozornost věnována vzdělávání příslušníků policie v oblasti spolupráce a způsobu komunikace s etnickými menšinami, například v rámci projektu Antidiskriminační vzdělávání příslušníků Policie ČR nebo Policie mezi kulturami. Usnesením Vlády ČR č. 1150/2007 byl systém prevence kriminality rozdělen na celostátní, krajskou a městskou. Jednotlivé úrovně tedy zpracovávají vlastní plán prevence kriminality (Úřad vlády České republiky – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2008, s. 19).

V roce 2008 Policie ČR pokračuje s motivací příslušníků národnostních menšin k zařazení se mezi příslušníky bezpečnostních sborů prostřednictvím akce Policie pro všechny. V rámci spolupráce Ministerstva vnitra a Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity uspořádalo ministerstvo v říjnu 2008 panelovou diskusi Pocit bezpečí v prostředí romské menšiny, jejímž cílem bylo definovat příčiny a projevy objektivního i subjektivního pocitu ohrožení Romů a pokusit se nalézt způsoby jak zvýšit pocit bezpečí a objektivně zajistit jeho vyšší míru. Diskuse za účasti ministryně pro lidská práva, Džamily Stehlíkové, zástupců Ministerstva vnitra a Policie ČR i Romů dospěla k tomu, že česká společnost trpí předsudky vůči Romům, které mohou být ze strany Romů vnímány jako rasismus, že se Romové cítí diskriminováni v každodenním veřejném životě, domnívají se, že radikalismus se zvyšuje i u širší veřejnosti než jen typických skupin zastávajících extremistické postoje. Dále se shodli na tom, že Romové postrádají důraznější zásahy, postoje a prohlášení státu, které by zaručovaly dodržování práv všech občanů a jasné distancování se státu od extremistických a rasistických postojů prezentovaných některými jednotlivci nebo právníckými osobami (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2009, s. 26). V rámci republikové úrovně systému prevence kriminality bylo v roce 2008 vyhlášeno výběrové řízení k vytvoření informačního filmu, jehož cílem je seznámit odborníky s problematikou zadlužování a poskytnout jim praktické rady pro prevenci, řešení a eliminaci negativních důsledků spojených se zadlužením a zároveň informovat veřejnost o nástrahách a důsledcích zadlužování. Dílo by mělo být srozumitelné i pro obyvatele ze sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva (Úřad Vlády ČR – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2009, s. 47).

Vláda ČR usnesením č. 85/2008 zahájila projekt Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách, který si klade za cíl pomocí přímého působení v sociálně vyloučených lokalitách výrazně zlepšit podmínky života místních obyvatel, v ideálním případě docílit toho, že lokalita přestane být sociálně vyloučenou. Její fungování je založeno na úzké spolupráci s místními subjekty veřejné správy a neziskovými organizacemi, pomáhá s aplikací strategií a opatření přijatých vládou a jejími orgány do praxe, a rovněž se snaží o účinnou medializaci dané problematiky s cílem zapojit do řešení i širší veřejnost (Agentura pro sociální začleňování, 2012).

Nutno však podotknout, že fungování tohoto projektu bylo zástupci organizací, které s menšinami pracují, přijato spíše s rozpaky a na jeho adresu dodnes zaznívá kritika mnohých zúčastněných subjektů.

V rámci Programu prevence kriminality byl v roce 2009 realizován pilotní projekt s názvem Úsvit, který je zaměřen proti extremismu. Měl by docílit zlepšení situace v rámci jedné sociálně vyloučené lokality. Tyto lokality a zejména někteří jejich problematičtí obyvatelé, vzbuzují ve veřejnosti odmítavé postoje a pochybnosti o tom, že stát, samospráva, či policie jsou schopni řešit konkrétní problémy, této situace využívají extremistické strany a hnutí jako prostředku ke své medializaci, předpokládají, že populistické sliby rychlého vyřešení situace v těchto lokalitách jim zajistí podporu veřejnosti a vstup na legitimní politickou scénu. Projekt Úsvit je realizován v Mostecké části Chánov a zatím jej lze hodnotit jako velmi úspěšný (Úřad vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2010, s. 53). V tomto roce také ministerstvo vnitra ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR realizuje projekt Romský mentor, který jednak provází odsouzeného během výkonu alternativní trestu a rovněž spolupracuje s rodinami odsouzených. V rámci programu Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015 byl ministrem vnitra schválen projekt Zmapování postojů veřejnosti v ČR k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobním myšlenkám a jejich šířitelům s ohledem na integraci menšin a cizinců. Projekt byl zahájen v I. čtvrtletí 2010. Jednalo se o sociologický výzkumem zaměřený na vnímání neonacistických idejí, rasismu, antisemitismu, antiislamismu, proticizineckých nálad a dalších projevů xenofobie (Úřad vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2010, s. 45).

V roce 2010 se transformovala terénní sociální práce, konkrétně pozice Asistent policie ČR na pozici Asistent při jednání s policií a dalšími úřady. Tito asistenti působí v sociálně vyloučených lokalitách, trvale se zde pohybují, monitorují situaci obyvatel zde žijících, všímají si problémů, komunikují s lidmi a nabízejí poradenství a pomoc. Cílem je získat důvěru obyvatel sociálně vyloučených lokalit a zajistit lepší spolupráci obyvatel s Policií ČR, oficiálními úřady a dalšími institucemi. Policisté jsou díky fungování asistentů schopni lépe se orientovat v dané lokalitě, získávají možnost navázání kontaktů zevnitř komunity. Toto opatření napomáhá při stabilizaci bezpečnostní situace v daném regionu. Ministerstvo vnitra v témže roce vydalo metodiku pro určenou pro asistenty policie, která jim má napomoci při jednání s policií a úřady (Úřad vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2011, s. 45).

Lze předpokládat, že do budoucna se vláda bude muset především zasadit o snížení sociálního tření mezi majoritní společností a romskou menšinou (situace ve Šluknovském výběžku, v městských částech s ubytovny sociálně vyloučených osob, kde razantně vzrůstá kriminalita a sociálně nežádoucí chování apod.).

3.4 Aktivity směřované k zachování romské identity

3.4.1 Aktivní spoluúčast na životě v obci a státu

Od roku 1995 bylo umožněno na základě zákona č. 248/2005 Sb., o sdružování (nejen příslušníkům národnostních menšin) zakládat občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti. Romové této příležitosti využili a začali ustavovat občanská sdružení, nejdříve na místní úrovni (např. Liberecké romské sdružení), později rozšířili vliv různých sdružení na celou ČR – např. Romea, Romská občanská iniciativa ČR a další. Činnost těchto sdružení byla různá, od volnočasových aktivit, sociální práce zaměřené na romskou menšinu, udržování romských tradic a šíření kultury a historie, informování o společenském životě Romů, po politické aktivity. Již v roce 1990 měli Romové své zástupce v parlamentu, angažovali se rovněž na lokální úrovni v rámci zastupitelstev obcí a později krajů.

Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, začala jednotlivá města zřizovat výbory a komise pro národnostní menšiny, jako poradní orgány obce a zastupitelstva obce v otázkách problematiky menšin v dané lokalitě. Účelem bylo získat podrobnější informace o dění ve městě v této oblasti, o konkrétních problémech, které je třeba řešit, zlepšení komunikace s danou menšinou, zapojení menšiny do života ve městě (vyjádření k opatřením, která se jí dotýkají, vznášení konkrétních požadavků na orgány města, uspořádání akcí a projektů v úzké spolupráci s obcí a další). Řada jich je specializována právě na romskou menšinu.

Od roku 2000 stát finančně dotuje vydávání časopisů a dalších tiskovin orientovaných na menšinu. Objevují se i první pořady zaměřené na život Romů, kulturu, historii a jiné v rámci vysílání České televize a Českého rozhlasu. Zatímco v Českém rozhlasu pravidelně běží pořad O Roma Vareken, zaměřený na aktuální témata v oblasti života Romů, v České televizi se objevovaly a objevují pořady věnované Romům spíše sporadicky. Na námět života Romů bylo natočeno několik celovečerních filmů, například Marian nebo Indián a sestřička.

3. 4. 2. Oblast kultury

V roce 1997 byl založen poradní sbor pro otázky národnostní kultury, který podléhal přímo ministerstvu kultury, za účelem rozvoje a podpory této oblasti, o dva roky později

vydal tento orgán Konceptci kulturní politiky v ČR – Strategie účinnější státní podpory kultury. V roce 2002 přijala Vláda ČR zákon č. 98/2002 Sb., který upravuje podmínky přidělování dotací, mimo jiné na aktivity v odvětví kultury národnostních menšin. Podporuje zejména oblast historie menšin, kulturní akce, vydávání publikací orientovaných na menšiny, vzdělávání v oblasti etnické kultury a další (Úřad Vlády České republiky – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 39).

V roce 1991 byla založena, původně nestátní nezisková organizace, Muzeum romské kultury v Brně, která se později stala příspěvkovou organizací státu (spadá pod Ministerstvo kultury ČR). Má za cíl mapování a uchování historie Romů, včetně jejich kultury a dalších specifíků, vydává odborné publikace, pořádá tematické výstavy a koncerty, rovněž se věnuje vzdělávání široké veřejnosti, např. v otázce romského holocaustu, a dalším aktivitám. Muzeum romské kultury také aktivně přispívá organizování samostatných aktivit, jako je například každoroční akce konaná v srpnu jako připomínka 21. srpna 1943, kdy byl z tábora Terezín vypraven druhý hromadný transport se zbylými vězni do koncentračního tábora Osvětim II –Březinka, kde většina z nich později zahynula. Dne 13. května je také každoročně Výborem pro odškodnění obětí holocaustu organizován pietní akt v Letech u Písku. Otázka památníků Letů u Písku a odstranění vepřína také během roku 2007 doznala určitého posunu a díky založení pracovní skupiny pro otázky romského holocaustu při Radě vlády ČR pro záležitosti romské komunity se začalo jednat na vládní i místní úrovni o důstojném řešení (Mezikulturní dialog, 2008).

Za podpory ministerstva kultury se pravidelně konají na území ČR romské festivaly a další kulturní akce, mezi nejznámější bezesporu patří festival Khamoro (tradice od roku 1999), kterého se účastní romští umělci z celého světa nebo Gypsy Celebration. Dle Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2003 začalo ministerstvo kultury dotovat projekty zaměřené na uchování, prezentaci a rozvoj kultur národnostních menšin, výrobu a šíření informací v jazyce národnostních menšin, na vzdělávání v jazyce národnostních menšin a na projekty zaměřené na multikulturní výchovu (Úřad Vlády České republiky – Rada Vlády pro národnostní menšiny 2004, s. 24).

3.5 Legislativní opatření

Základní práva a postavení příslušníků národnostních menšin jsou ustanovena v Ústavě ČR, konkrétně v Listině základních práv a svobod.

V roce 1993 vydala Vláda ČR několik usnesení vztahující se k situaci v romské komunitě, zejména pak k řešení situace romských dětí a mladistvých. V roce 1995 se začala věnovat finanční podpoře publikací a tiskovin vydávaných menšinami a zejména stoupající míře projevů násilí a extremismu v ČR. O rok později byly dotovány na základě usnesení

vlády první programy sociální prevence. Na základě usnesení vlády č. 642/1997 vznikla Meziresortní komise pro náležitosti romské komunity (Vláda České republiky, 2002).

Od roku 2000 začíná Vláda přijímat usnesením první strategie a koncepce, které se zaměřují na řešení problematiky Romů.

V červenci roku 2001 vychází dlouho očekávaný zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, tzv. antidiskriminační zákon, který upravuje postavení a práva menšin v ČR, specifikuje, charakterizuje pojem národnostní menšina a specifikuje, kdo je považován za příslušníka národnostní menšiny, určuje orgány kompetentní v problematice etnických menšin a jejich činnost ve vztahu k menšinám. V tomto zákoně jsou blíže vymezena práva etnických menšin v oblasti výkonu práv, možnosti svobodné volby příslušnosti k národnostní menšině, právo na sdružování a účasti na řešení záležitostí, které se menšiny přímo dotýkají, právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny, právo na podporu a rozvoj kultury menšin, aj. (zákon č. 273/2001 Sb.)

V rámci Evropské unie řeší práva Romů a etnických menšin obecně Evropská sociální charta. V roce 1994 byla přijata Rámcová konvence na ochranu národnostních menšin. Dále práva menšin řeší například směrnice Rady Evropy č. 2000/43/ES o rovném zacházení bez ohledu na rasový nebo etnický původ, směrnice Rady Evropy č. 2000/78/ES o zákazu diskriminace v zaměstnání nebo třeba nařízení Rady Evropy č. 168/2007 o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva či Evropská konvence lidských práv (Úřad vlády České republiky – Rada vlády pro národnostní menšiny 2002, s. 11).

V rámci OSN byla založena komise pro prevenci diskriminace a ochranu minorit a výbor pro eliminaci rasové diskriminace. V roce 1948 přijalo OSN Deklaraci lidských práv, která se týká i osob patřících k národnostní, etnické, náboženské a jazykové menšině, v roce 1965 úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace.

Organizace USNESCO se ve vztahu k menšinám zabývala zejména rovnými příležitostmi, v roce 1960 vydala Konvenci proti diskriminaci ve vzdělání.

3.6 Dotační politika

Stát se snaží prostřednictvím dotací z rozpočtu ČR a prostřednictvím Evropského sociálního fondu finančně podporovat aktivity vedoucí k integraci menšin v ČR v jednotlivých oblastech. Prostředky rozdělují jednotlivá gesčně příslušná ministerstva, která každoročně vyhláší dotační programy a určují podmínky pro přidělení finančních prostředků. O finanční příspěvky se hlásí jak neziskové organizace, tak jednotlivé úrovně samosprávy či soukromé subjekty.

Ministerstvo školství podporovalo a podporuje činnost zaměřenou na vzdělávání příslušníků etnických menšin, a tedy i na Romy, jejich zařazování do běžné sítě škol, osvětlu

veřejnosti v oblasti multikulturní výchovy atd., v rámci následujících dotačních programů (orientační výtah):

- Program podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin, mimoškolních a volnočasových aktivit dětí a mládeže
- Program integrace romské komunity (program zaměřený na postavení Romů ve společnosti, osvětu z hlediska historie a kultury Romů, soužití Romů a majoritní společnosti apod.)
- Program státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace
- Program financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním
- Program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy
- Program na podporu občanských sdružení působících v oblasti regionálního školství (zde by mohly žádat o podporu například přípravné třídy pro romské děti či doučovací kroužky)
- Dotační program – Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol
- Program na podporu integrace romské menšiny a na podporu inkluzivních škol (ten zahrnuje například financování pozice asistenta pedagoga, podporu škol, které zařazují do tříd žáky pocházející ze sociálně znevýhodněných rodin aj.)
- Rozvojový program na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním
(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2012)

Naproti tomu ministerstvo kultury dotovalo a dotuje především projekty v oblasti šíření a uchování jazyka etnických menšin, jejich historie a samozřejmě kultury. Což potvrzuje následující orientační výtah programů:

- Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin
- Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin
- Program podpory integrace romské komunity (zejména projekty v oblasti kultury)
(Ministerstvo kultury ČR, 2012)

Úřad vlády ČR ve spolupráci s Radou vlády pro národnostní menšiny každoročně vyhlašuje program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových

jazyků (zaměřeno na projekty v oblasti vzdělávání, ale také na výzkum a analýzy). (Úřad vlády ČR, 2012).

Ministerstvo vnitra pravidelně podporuje preventivní projekty v rámci Programu prevence kriminality. Do tohoto programu například spadá terénní sociální práce, projekty orientované na prevenci zadlužování a proti lichvě, spolupráce Policie ČR s neziskovými organizacemi v sociálně vyloučených lokalitách a další.

Úřad práce z prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti a prostředků Evropského sociálního fondu financuje aktivity zaměřené na zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, tedy i etnických menšin, a na prevenci diskriminace na trhu práce. Pro příklad lze uvést třeba veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, podpora zahájení samostatné výdělečné činnosti aj. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2012).

3.7 Mediální kampaně zaměřené proti rasismu a diskriminaci menšin

V uplynulém období uspořádala vláda ČR ve spolupráci s neziskovými organizacemi řadu místních i celostátních kampaní zaměřených na osvětu veřejnosti z hlediska integrace menšin a prevenci proti rasismu, xenofobii a extremismu.

V roce 1997 to například byla kampaň proti předsudkům vůči Romům s názvem Tolerance, jež se uskutečnila ve spolupráci s holandským fotografem Juulem Hondiusem, který vytvořil ze svých fotografií Romů plakáty s texty, nabádající k zamyšlení vztahu majoritní společnosti k Romům v ČR. V roce 2000 začala vláda pravidelně pořádat Kampaň proti rasismu, kterou organizuje za podpory různých neziskových organizací, veřejných institucí, médií a známých osobností. V roce 2003 uspořádala kampaň ve spolupráci s webovým portálem lidectete.cz a Multikulturním centrem Praha. V rámci tohoto projektu byla do knihoven v celé ČR distribuována literatura zaměřená na problematiku menšin či od autorů z řad menšin, která měla za cíl podnítit u čtenářů napříč věkovými skupinami zájem o tento typ literatury. Obecně prospěšná společnost Tolerance zaměřila svou pozornost na žáky středních škol, pro které připravila v rámci projektu Společná jízda diskusní setkání se zaměřením na témata rasismu, tolerance, odlišná historie a kultura aj., zvláštní pozornost pak v tématech byla věnována soužití s Romy. V rámci kampaně probíhala řada osvětových přednášek pro veřejnost nebo třeba hudební koncerty či promítání dokumentů a filmů zaměřených na problematiku rasismu. Znamé osobnosti z řad politiků i umělců podpořily v roce 2005 kampaň Spolu proti rasismu. V rámci této kampaně vyjadřují známé osobnosti svůj názor na otázku rasismu v rámci vysílání českých rádií, v časopisech a také v rámci billboardové kampaně na veřejných místech po celé ČR (Romové v České republice, 2006).

Shrnutí

Rozhodně lze konstatovat, že vláda udělala od roku 1990 v otázce integrace Romů v České republice velký krok vpřed, avšak mnoho dalších je nepochybně ještě třeba udělat. Největší posun byl zaznamenán zejména po vstupu naší země do EU, protože jednak bylo možné získat objemy finančních prostředků na integraci menšin i z jiných zdrojů než ze státního rozpočtu, ale také jsme zároveň vázáni členstvím v EU určitým povinností v řešení problematiky. Největší oporou v otázce integrace menšin zůstávají i nadále nestátní neziskové organizace, které nejsou tak svázány legislativními opatřeními jako státní subjekty a mají k cílové skupině mnohem blíže, a také si mohou dovolit v praxi některé přístupy, které jsou třeba v rámci úřadu nepřipustné.

Velkým problémem zůstává zkreslenost veškerých statistických údajů o počtu Romů žijících u nás, k romské národnosti se jich totiž hlásí jen minimum. Například podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 se k romské národnosti přihlásilo jen 5199 osob (Výsledky ze sčítání domů a bytů v roce 2001), avšak odhady hovoří o mnohem vyšších číslech, například tzv. Bratinkova zpráva (...) udávala dohad 200 000 Romů. Tím, že neexistují oficiální kritéria pro definování příslušníka etnické menšiny, tak nelze brát za zcela směrodatné jakékoli počty o romských žácích, romských uživatelích služby, atd. takovéto evidence se oficiálně nevedou, ačkoliv jak EU, tak vládní orgány s takovými údaji neustále operují, aniž by specifikovaly, na základě jakých kritérií určili příslušnost k romskému etniku, zároveň se však zaštiťují ustanoveními proti diskriminaci a snahami o integraci menšin. Navíc řada Romů už se cítí být spíše Čechy. Pokud chtějí menšiny integrovat, proč se je tedy zároveň neustále snaží mapovat, specifikovat a evidovat jejich početní zastoupení v jednotlivých oblastech života? Bohužel naprostá většina dokumentů orgánů vlády a EU nepřipouští možnost, že Romové o zlepšení své situace musí také projevit zájem, že je třeba je úspěšně motivovat atd., což je třeba případ praktických a speciálních škol, místo toho jsou osočena specializovaná pracoviště z toho, že diskriminují děti v přístupu ve vzdělávání, upravuje se legislativa apod.

V průběhu let bylo a je zpracováváno mnoho různých koncepcí a analýz, do řešení problematiky se zapojily všechny úrovně veřejné správy, byla doplněna legislativa ČR, vynaloženy nemalé finanční prostředky, otázkou však je, nakolik se tato snaha vlády pozitivně odráží v praxi, a jestli někdy paradoxně není více na škodu než k užitku.

Praktická část

V teoretické části byla zmapována jednotlivá opatření a dokumenty, které vláda během let 1990 – 2010 přijala a zpracovala spolu s určitými návrhy postupů v řešení integrace Romů a očekávaným působením na cílovou skupinu. Následující část je zaměřena na dopady těchto opatření v praxi, na to jak vnímají práci vlády a jejích orgánů jednotlivé dotčené subjekty z různých oblastí a úrovní, jaké skutečnosti v otázce integrace Romů považují jako problematické, a které naopak označují za pozitivní a přínosné pro praxi.

5 Cíle a předpoklady průzkumu

Jak již bylo naznačeno v úvodu, cílem průzkumu je oslovit co největší počet pracovníků státních i nestátních subjektů v Libereckém kraji, kteří se orientují na práci s romskou menšinou, a to i okrajově, a zjistit, jakou odezvu měla opatření vlády a jejích orgánů v přímé práci s romskou menšinou. Zároveň porovnat, jaká opatření byla v závěrečných zprávách vlády a jejích orgánů považována za přínosná, zda je za efektivní považují také dotčené subjekty, zda některé využily i ve své praxi, a v jaké míře.

Vzhledem k dosavadnímu vývoji v oblasti problematiky a soužití s Romy a zejména s ohledem na současnou situaci, kdy začínají gradovat problémy nejen v některých sociálně vyloučených lokalitách, ale i na místech, kde bylo dosavadní soužití s romskou menšinou spíše bezproblémové, lze předpokládat, že nadpoloviční většina respondentů nebude považovat dosavadní přijatá opatření k integraci Romů za příliš efektivní, v tomto smyslu byl také stanoven předpoklad č. 1. Je otázkou, co bude ze strany oslovených pracovníků považováno za hlavní komplikace na cestě k úspěšné realizaci, jestli tak označí spíše pasivní přístup Romů k řešení svých problémů, nebo se tento předpoklad č. 2 ukáže jako mylný, a dotázané organizace uvedou například nedostatečnou finanční podporu neziskových organizací či legislativní překážky.

V rámci průzkumu budou také respondenti osloveni s žádostí o podněty a návrhy na co se má vláda zaměřit, co má vylepšit nebo dopracovat a od čeho naopak naprosto upustit, co se jeví v praxi jako naprosto nepoužitelné a práci s menšinou to spíše komplikuje.

Je otázkou nakolik pozitivně respondenti vnímají snahu vlády o užší spolupráci nestátního sektoru s jednotlivými orgány, což s sebou kromě pozitiv (jako je účinnější prosazování změn v lokalitě, osvěta široké veřejnosti, zúčastněných orgánů atd.) nese větší nároky na administrativu (zpracovávání různých strategií a monitorovacích zpráv aj.), to nestátním organizacím může ubírat čas a finanční prostředky, které by jinak mohly věnovat přímé práci s klienty nebo třeba snahy o určitou centralizaci, tj. že do činnosti určité organizace může začít zasahovat poskytovatel finančních prostředků (kraj, obec, stát – viz

například problém s agenturou sociálního začleňování nebo Asociací nestátních neziskových organizací LK) aj. I přesto lze předpokládat, že alespoň 30% respondentů bude výše popsanou spolupráci vnímat spíše pozitivně, na tomto základě byl také určen předpoklad č. 3.

Celkem tedy byly stanoveny tři předpoklady:

1. Nadpoloviční většina respondentů nepovažuje dosavadní přijatá opatření k integraci Romů za příliš efektivní.
2. Za hlavní komplikaci na cestě k úspěšné realizaci opatření vlády a jejích orgánů označuje nadpoloviční většina respondentů pasivní přístup Romů k řešení své situace.
3. Alespoň 30 % respondentů vnímá spolupráci státního a neziskového sektoru pozitivně.

6 Cílová skupina průzkumu

Vzhledem k tomu, že přímé dotazování jednotlivých Romů k této problematice by nemuselo být příliš efektivní (ačkoliv jsou dotčenou skupinou), ať již kvůli jejich častému negativnímu vztahu k formulářům, úřadům, nedůvěře vůči majoritní společnosti a jejím úmyslům vůči Romům, nebo i proto, že jednotliví Romové nemusí být příliš obeznámeni s opatřeními vlády ve všech oblastech, byli jako cílová skupina průzkumu selektivní metodou zvoleni pracovníci státních a nestátních neziskových organizací, kteří se orientují na práci s danou menšinou, ať již v rámci své hlavní činnosti nebo té okrajové. Nutno však dodat, že i v těchto organizacích pracují mnohdy Romové nebo je přímo založili, bude tak možné získat, i když to v dotazníku nebude explicitně uvedeno, také názory přímo od zástupců romské menšiny.

Škála organizací byla určena podle základních oblastí v práci s Romy, na které se orientovala opatření vlády, tj. vzdělávání a zaměstnanost, sociálně patologické jevy, volnočasové aktivity, kultura a zachování romské identity, a to převážně v rámci Libereckého kraje, ve kterém funguje potřebná skupina různě zaměřených subjektů, a kde existuje řada lokalit obývaných Romy. Zároveň bylo osloveno i několik subjektů s celostátní působností, které mají v Libereckém kraji odloučená pracoviště.

Z hlediska vzdělávání se do průzkumu zapojili pracovníci organizací zřizujících přípravné třídy, praktické a speciální školy, základní školy v lokalitách kde žijí Romové, pracovníci organizací zřizujících funkci asistenta pedagoga, pochopitelně také zástupci úřadu práce, popř. jeho pobočky, terénní sociální pracovníci, pracovníci organizací, které poskytují poradenství (pomoc při vyplnění žádosti o příspěvek pro studenty středních škol, pomoc při výběru vhodného zaměstnání, sepsání životopisu, doučování atd.) pracovníci kraje a obcí aj.

Za respondenty na úrovni řešení sociálně patologických jevů lze označit jednak příslušníky obecní a státní policie, dále terénní pracovníky a právní poradce neziskových organizací, rovněž komise rady obce, které se věnují sociálně patologickým jevům a práci s menšinami, pobočky probační a mediační služby, která zřizuje funkci romského mentora, kurátory pro děti a mládež, dětské domovy, bytová oddělení obecních úřadů, krajské odbory zabývající se prevencí, aj.

V oblasti volnočasových aktivit byli jako cílová skupina průzkumu vytipováni jednak pracovníci nízkoprahových zařízení a dále různých neziskových organizací poskytujících volnočasové aktivity pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Přičemž tato kategorie se zřejmě v mnoha ohledech bude prolínat s kategorií kultury a zachování romské identity a potažmo i s kategorií vzdělávání (kroužek romských tanců, romská hudební škola, výuka romského jazyka, publikace v romštině aj.), kdy byly osloveny také zejména neziskové subjekty zabývající se touto oblastí.

7 Metoda průzkumu

Jako nejvhodnější způsob průzkumu se jevilo dotazníkové šetření, formou otevřených otázek, kdy byli prostřednictvím e-mailu osloveni pracovníci předem vybraných státních a nestátních organizací, převážně na území Libereckého kraje, kteří působí v zásadních oblastech, na které se orientovala opatření vlády v uplynulých letech. V průběhu průzkumu z reakcí několika málo respondentů vyplynulo, že otevřené otázky sice umožňují širší odpovědi a volné projevení názorů, ale spíše by uvítali metodu rozhovoru. I když by tato forma průzkumu nepochybně přinesla řadu zajímavých informací, s ohledem na množství oslovených respondentů (dotazníky byly doručeny do více jak 60 organizací) by byla velmi časově i organizačně náročná, navíc s rizikem, že by se nepodařilo získat tolik odpovědí, jako v případě dotazníku, který umožňoval respondentovi určitou časovou flexibilitu, možnost zvážit pečlivě odpovědi, nebyl tak časově náročný jako rozhovor a díky zvolenému způsobu zaručoval naprostou anonymitu.

Dotazník (příloha č. 1), obsahoval 6 otevřených otázek. Cílem bylo, získat pohled konkrétních pracovníků na efektivnost opatření, zjistit podněty i kritické připomínky, příklady konkrétních pozitiv a negativ, které opatření vlády přinesla. Otevřené otázky byly zvoleny, jak již bylo řečeno, z důvodu snahy o získání co nejpestřejší škály informací (uzavřená forma dotazníku by mohla průzkum připravit o cenné podněty a myšlenky) a rovněž i jako určitá prevence před možností sugestivně položených otázek. Vzhledem k omezenému počtu organizací v některých oblastech, bylo nutné zajistit absolutní anonymitu, a to i s ohledem na možnost získání otevřenějších a konkrétnějších odpovědí. Navíc oblast průzkumu se dotýkala poměrně citlivého tématu, ve kterém mezi státním a nestátním sektorem existuje více třecích ploch než by se možná zdálo, což nakonec potvrdily i

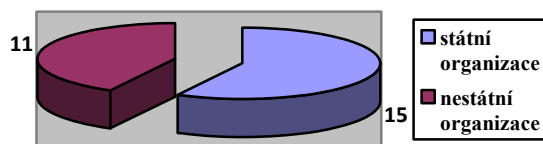
některé z odpovědí. Proto sice byli jednotliví pracovníci organizací osloveni prostřednictvím e-mailu, ale samotný dotazník měli možnost, kromě formuláře v příloze e-mailu, vyplnit prostřednictvím webového portálu, který umožňoval odevzdat odpovědi bez nutnosti zadat jakékoli údaje vedoucí ke konkretizaci organizace či dokonce pracovníka. Zároveň byl dotazník zabezpečen tak, aby se průzkumu nezúčastnila široká veřejnost, ale pouze oslovení respondenti (k dotazníku se dostali pouze ti, kteří obdrželi e-mailem odkaz na uzavřené webové rozhraní). Možnost několikerého způsobu odevzdání dotazníku, tedy buď prostřednictvím webového portálu, nebo prostřednictvím e-mailu, popřípadě zaslání dotazníku vyplněného ručně, mělo zajistit i účast respondentů, kteří nejsou běžnými uživateli výpočetní techniky.

8 Výsledky průzkumu

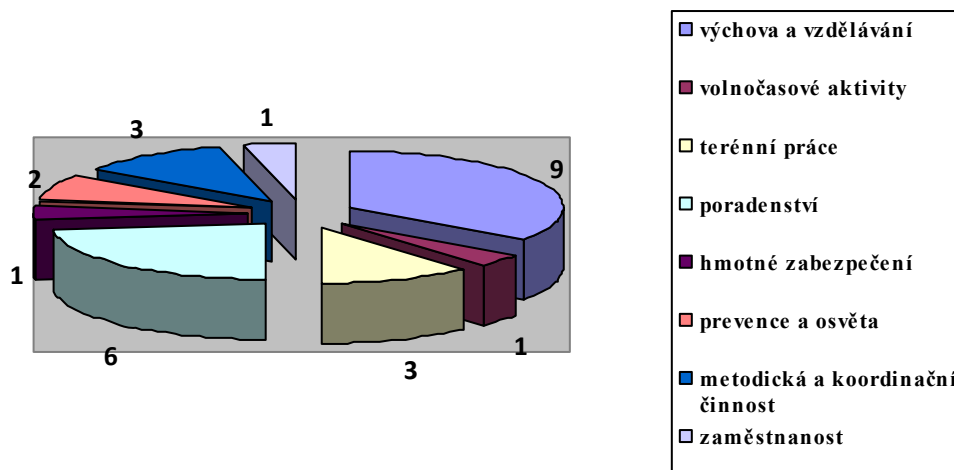
Návratnost dotazníků i přes širší oslovených organizací nebyla příliš velká, bylo odevzdáno 26 ks. Tento výsledek se ovšem dal do jisté míry předpokládat. Jednak dotazníky formou otevřených otázek nejsou mezi respondenty příliš populární, vyžadují čas, zamýšlení se a formulaci odpovědí, a rovněž je toto téma v dnešní době sice aktuální, ale pro mnohé organizace značně palčivé. Avšak i přes zdánlivě nízkou návratnost se podařilo získat řadu zajímavých informací. Respondenti nebyli povinni odpovídat na všechny otázky (snaha neodradit je od vyplňování dotazníku), z tohoto důvodu může být u některých otázek drobná odchylka v celkovém počtu odpovědí.

8.1 Struktura respondentů a jejich pohled na současnou situaci Romů

Zastoupení respondentů z řad státního a nestátního sektoru bylo téměř vyvážené, jak je vidět v Grafu č. 1, mírně převažovali zástupci státních organizací. Graf č. 2 znázorňuje, jak byly poměrově zastoupeny konkrétní oblasti práce s romskou menšinou, největší zastoupení měli pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání (9 respondentů) a v oblasti sociálního poradenství (6 respondentů), nejméně naopak oblast zaměstnanosti a volnočasových aktivit (shodně po 1 respondentovi). Zcela nezastoupena bohužel zůstala oblast kultury a aktivního podílu na životě v obci, a to i přesto, že byly osloveny jednak organizace, které se zabývají udržováním romských tradic a kultury, tak i specializované poradní orgány obce (komise pro národnostní menšiny, prevenci sociálně-patologických jevů). Co se týká názorových postojů, v mnoha záležitostech se respondenti shodli bez ohledu na to, zda se pohybují ve veřejné správě nebo neziskovém sektoru.

Graf č. 1 – Zastoupení respondentů z hlediska státního a nestátního sektoru.

Graf č. 2 – Zastoupení konkrétních oblastí práce s romskou menšinou.

Jedna z otázek v dotazníku se zabývala pohledem respondentů na současnou situaci Romů v ČR a účinnost opatření vlády. Naprostá většina respondentů, 79 %, se přiklonila k názoru, že situace Romů v ČR je obecně spíše špatná, podle některých názorů se dokonce zhoršuje a opatření vlády vnímá spíše jako neúčinná. Zhruba v 8 % odpovědí převažovalo spíše kladné hodnocení situace Romů i přístupu vlády k řešení jejich situace, v 12,5 % odpovědí respondenti jmenovali jak klady, tak zápory situace Romů i přístup vlády byl hodnocen smíšeně. Potvrdil se tedy stanovený předpoklad průzkumu č. 1, který očekával, že nadpoloviční většina respondentů nepovažuje dosavadní přijatá opatření k integraci Romů za příliš efektivní. Což se v podstatě shoduje i s kritikou, které čelí ČR ze strany orgánů EU.

Mezi hlavní faktory, které podle nich způsobují špatnou situaci Romů, patří především vzájemný nesoulad opatření vlády, jejich nesystematičnost a neprovázanost, celkově přesvědčení o tom, že za špatnou situaci Romů může hlavně přístup vlády, potažmo EU, převážil v 62,5 % odpovědí. Samotný přístup Romů k řešení jejich situace a nezájem na participaci při řešení problémů jejich etnika označilo za významný podíl na neúspěšné integraci téměř 42 % respondentů, v 12,5 % odpovědí se pak objevil i názor, že situaci Romů komplikuje i samotný negativní vztah majoritní společnosti k této etnické menšině. V tomto případě se stanovený předpoklad č. 2 nenaplnil, protože přístup Romů jako hlavní

komplikaci na cestě k úspěšné realizaci opatření považuje pouze 42 % respondentů, zatímco většina z nich označila za hlavní problém strategii vlády v integraci Romům, která podle dotazovaných dostatečně nemotivuje k participaci cílové skupiny na zlepšení situace, kritizují absenci provázanosti jednotlivých opatření a koncepcí, přenášení odpovědnosti na neziskové organizace a další. Avšak téměř ve všech koncepcích a zprávách orgánů Vlády ČR, orientovaných na integraci Romů, je vyzdvížena právě nutnost upevňování a dalšího rozvoje spolupráce subjektů na jednotlivých úrovních, tedy i obcemi a neziskovými organizacemi.

8.2 Pozitivně vnímaná opatření vlády

Třetí otázka si kladla za cíl zjistit, jaká opatření vlády a jejích orgánů jsou vnímána pozitivně a respondenti je využívají při své práci. Jako největší přínos vnímali respondenti shodně v 20 % případů podporu terénní práce s klienty, podporu volnočasových aktivit a obecně dotační tituly zaměřené na různé projekty v oblasti integrace Romů. Z dotací realizovali řadu projektů orientovaných jak na práci s Romy, tak na osvětu majoritní společnosti, např. Kolik kultur znáš, tolikrát jsi člověkem, nebo Tvaruj dřevo, tvaruj svoji osobnost. Překvapivě v několika případech ocenili dotazovaní i práci policie a projekty zaměřené na prevenci kriminality, ačkoliv mediální obraz policie vůči Romům nemusí být díky případům z posledních let příliš lichotivý. Teprve na třetím místě pomyslného žebříčku se umístila aktivní podpora zaměstnanosti Romů a vzdělávání. Respondenti preferovali zejména předškolní výchovu dětí, objevil se i návrh, aby byla předškolní docházka pro všechny děti povinná ze zákona. Ve dvou případech se dočkala ocenění i spolupráce jednotlivých subjektů na místní úrovni, tedy neziskového sektoru, obcí a jejich orgánů, policie, škol a dalších formou pravidelných setkání s cílem řešit aktuální problémy v dané lokalitě. Mezi zmiňovanými pozitivy se rovněž objevilo komunitní plánování sociálních služeb, činnost Agentury pro sociální začleňování v oblastech, kde nefungovala spolupráce mezi neziskovým sektorem a představiteli obcí (což je poněkud překvapivé, doposud jsem se naopak setkala s častou kritikou na adresu Agentury – pozn. autorky), existence specializovaných orgánů vlády, např. Rada vlády pro národnostní menšiny, pro romské záležitosti, atd., přijetí tzv. antidiskriminačního zákona nebo podpora sociálního poradenství. Někteří však byli k opatřením spíše kritičtí, celých 23 % respondentů neshledalo jediné pozitivum.

Z reakcí respondentů je vidět, že dotační podporu projektů na místní úrovni řada respondentů vítá a využívá ji při své činnosti.

8.3 Negativně vnímaná opatření vlády

V negativně hodnocených opatřeních vlády naprosto převážilo nastavení sociálního systému, který je vnímán jako nespravedlivý, ať již vůči Romům, tak naopak vůči majoritní většině (Romové jsou některými respondenty vnímáni jako zvýhodňovaná skupina). Velkou kritiku pak sklídila zejména reforma sociálního systému, zejména pak dávek a způsob jejich vyplácení (zprísnění pravidel pro splnění nároku na dávku a centralizace pracovišť pod úřad práce), která klienty nemotivuje k hledání zaměstnání, což komplikuje i práci terénních pracovníků a pracovníků úřadů práce, negativně dopadá zejména na nízkopříjmové rodiny s dětmi, které jsou na finanční pomoci skutečně závislé, z pohledu některých respondentů reforma nepřinesla očekávanou efektivitu a hospodárnost systému sociálních služeb a někteří ji hodnotí jako celkově nezvládnutou. Celkem jako negativní označilo nastavení sociálního systému téměř dvě třetiny respondentů. Přitom vláda tímto opatřením chtěla dosáhnout úspory finančních prostředků, scelit jednotlivá pracoviště, zefektivnit předávání informací a působit preventivně proti zneužívání sociální pomoci.

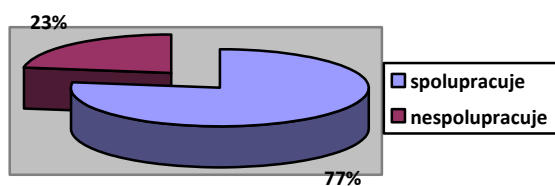
Několik respondentů se shodlo, že jako negativní vnímají obecně pozitivní diskriminaci Romů ze strany vlády. Pravděpodobně tím mají na mysli jednostranná opatření pro integraci Romů, kde však chybí přiměřená spoluúčast cílové skupiny.

Kritiku sklídl také přístup ke vzdělávání a zejména pak negativní hodnocení činnosti praktických a speciálních škol ve vztahu ke vzdělávání romských dětí. Specializovaná pracoviště čelí kritice jak ze strany vlády, tak ze strany EU, že jsou do sítě specializovaného školství zbytečně umisťováno zbytečně příliš romských dětí, které by mohly být integrovány do sítě běžných základních škol. U soudu pro lidská práva ve Štrasburku dokonce proběhl soud o postupu ČR v případě několika romských dětí, které byly údajně zařazeny do speciálního školství zbytečně, a soud rozhodl v jejich prospěch. Vláda pochopitelně musela na tuto situaci nějak zareagovat a začít ji řešit, začala tedy přísněji kontrolovat specializovaná pracoviště, která posuzují připravenost dětí pro nastoupení základní školní docházky, snaží se posílit počty asistentů pedagoga na základních školách, rozvoj přípravných ročníků a rovněž legislativně ukotvit povinnost umisťovat děti, které nemají zdravotní handicap do sítě základních škol. Tím se však vyostřil konflikt mezi speciálními pedagogy a vládou. Ti totiž naopak tvrdí, že děti posuzují nestranně, bez ohledu na etnickou příslušnost, ale že řada dětí není způsobilá pro běžnou základní školní docházku z důvodu zanedbání duševního vývoje a předškolní přípravy, a zdůrazňuje, že je potřeba oboustranná spolupráce, tedy nejenom školy, ale také rodičů, kteří však v mnoha případech naprosto nejeví zájem o vzdělávání svých dětí, nebo speciální školství sami upřednostňují. Také v odpovědích byl zmiňován jak negativní postoj vlády, tak kritické vystoupení Veřejného ochránce lidských práv na adresu speciálních a praktických škol a jejich přístupu

ke vzdělávání romských dětí, šetření České školní inspekce, která někteří považovali za účelová, rovněž někteří respondenti poukazovali na nevhodně nastavený školský systém a učební osnovy, který je podle nich oproti západním zemím nastaven jako velmi náročný pro žáka a mnoho dětí má se zvládnutím učiva problémy. V negativním hodnocení dotazování zmiňovali také nefunkční koncepci státu ve vztahu k Romům, celostátní omezení činnosti Romů v oblasti veřejné správy, školství atd. či špatnou kontrolu využívání účelových dotací ze strany státu. Opět z toho tedy vyplývá nutnost pro vládu, nezaměřovat se pouze na optimalizaci a zefektivnění činnosti jednotlivých subjektů, ale motivovat k participaci na řešení svých záležitostí zejména cílovou skupinu.

8.4 Spolupráce subjektů veřejné správy a neziskového sektoru

V této části dotazníku se měli respondenti vyjádřit k úrovni spolupráce mezi subjekty veřejné správy a neziskovým sektorem a měli definovat jednotlivé úrovně spolupráce v jejich pracovní praxi. Jak znázorňuje Graf č. 3, naprostá většina respondentů uvedla, že v nějaké formě spolupracuje buď s neziskovými organizacemi, nebo subjekty veřejné správy, ať už na regionální či celostátní úrovni. Další údaj, který z odpovědí respondentů vyplynul, byla míra spokojenosti s úrovní této spolupráce. Spokojenost potvrdilo 61 % respondentů, kteří spolupracují s dalšími subjekty, naopak jako nefunkční nebo nepříliš úspěšnou vnímá spolupráci 38 % respondentů. Tímto se tedy potvrdil třetí a poslední předpoklad výzkumu, že spolupráci neziskového sektoru a subjektů veřejné správy vnímá pozitivně alespoň 30 % respondentů. Otázka se soustředila také na charakter spolupráce mezi jednotlivými subjekty a na negativa a pozitiva z této spolupráce vyplývající. Respondenti jako pozitiva zmiňovali například přímou zkušenost neziskových organizací s klienty, jako velmi přínosné označili v několika případech komunitní plánování sociálních služeb a spolupráci s obcemi na místní úrovni. V rámci spolupráce se daří realizovat například terénní práci v obcích, pracovní skupiny orientované na integraci Romů, kde zástupci organizací řeší aktuální problém v této oblasti na místní úrovni, spolupráci při realizaci volnočasových aktivit pro děti, táborů pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí, spolupráce při realizaci projektu Prostupné bydlení apod. Bohužel však v odpovědích zazněla také řada okolností, které naopak spolupráci komplikují, v řadě případů respondenti poukazovali na vážnou komunikaci s některými subjekty, nedocenenou práci neziskových organizací nebo dokonce na neochotu spolupracovat či na vzájemnou kritiku a nevráživost subjektů, které by spolupracovat rozhodně měly.

Graf č. 3 – Míra spolupráce respondentů se subjekty veřejné správy nebo neziskových organizací v oblasti integrace Romů.

8.5 Další možnosti práce v oblasti integrace Romů

Závěr dotazníku byl věnován návrhům respondentů, na co by se měla vláda a její orgánů zaměřit, kde vidí nedostatky nebo možnosti zlepšení situace v oblasti integrace Romů. V tomto případě se odpovědi respondentů mnohdy shodovaly. Více jak polovina respondentů konstatovala, že je třeba klást zvýšený důraz na vzdělání Romů, na jejich motivaci dále studovat, také vyzdvihovali potřebnost asistenta pedagoga na školách. Přesně v 50 % odpovědí pak jasně zaznělo, že je nezbytné, aby Romové na zlepšení své situace sami participovali, aby byly posíleny povinnosti rodičů vůči dětem i motivace odpovědnosti za sebe sama a svou budoucnost. V necelé polovině případů byla také akcentována potřebnost aktivní politiky, důslednost a adresnost finanční pomoci a prevence zneužití podpory v nezaměstnanosti. Jeden z respondentů navrhoval, aby byl při výběru zaměstnání i při přípravě na výkon povolání zohledněn také odlišný žebříček hodnot a určitá kulturní odlišnost, což by mohlo cílovou skupinu více motivovat.

V polovině odpovědí také zaznělo, že je třeba více dbát na adresnost sociální pomoci, důslednost a kontrolu vynakládání finančních prostředků určených pro sociálně potřebné, že je třeba posílit provázanost státního a nestátního sektoru, zde jeden z respondentů uvedl příklad Agentury sociálního začleňování, která při vytváření postupu integrace Romů nespolupracuje s cílovou skupinou, což vnímá jako problém, dále komplexnost a provázanost jednotlivých koncepcí a opatření, měřitelné a relevantní údaje (což je však s ohledem na antidiskriminující opatření jen velmi obtížné – pozn. autorky), dbát na dodržování legislativy a její dopad na všechny bez ohledu na etnickou příslušnost a další.

Zmiňována byla rovněž potřebnost finančně dostupného bydlení a zamezení vzniku ghett, podpora rozvoje terénní práce, rovněž posílení tolerance majoritní společnosti vůči Romům a preventivních opatření v oblasti diskriminace, zejména pak v oblasti zaměstnávání.

Shrnutí

Výsledky průzkumu ukázaly, že dosavadní opatření, přijatá vládou, nejsou vnímána jako příliš efektivní, a že ji v oblasti integrace Romů čeká ještě hodně práce, což se v podstatě shoduje s obecným postojem EU, z jejíž strany je ČR, spolu s dalšími státy, dlouhodobě kritizována za postavení a situaci Romů. Ačkoliv nemalá část respondentů hodnotila spolupráci státního a neziskového sektoru pozitivně, mnozí poukazovali na určitou rozštěpenost v oblastech, kde by subjekty měly postupovat společně a vzájemně se doplňovat, v některých případech, zdá se, spolu dokonce soupeří, což společnému cíli určitě neprospívá.

Oproti původnímu předpokladu je za největší překážku na cestě k úspěšné realizaci opatření vlády a jejích orgánů považován samotný přístup těchto institucí k řešení problematiky, neprovázanost opatření a koncepcí, které byly vytvořeny, jejich přílišná všeobecnost až povrchnost, tendence k pozitivní diskriminaci Romů a nedostatečné zapojování Romů samotných do řešení problematiky. Ukázalo se zároveň, že řadu problémů, pojmenovaných v koncepčních dokumentech vlády vnímají podobě i dotazovaní, a že se rovněž přiklánějí k nutnosti zvyšovat schopnost romských dětí integrovat se do běžných základních škol a dále se vzdělávat, snižovat nezaměstnanost příslušníků romského etnika, atd. avšak dokumenty postrádají konkrétní postupy řešení, omezují se na pouhá konstatování. Vláda by se tady měla zaměřit na vytvoření takových opatření, která budou cílovou skupinu skutečně motivovat ke spolupráci, nikoli pouze stále uzpůsobovat nástroje tak, aby byly orientovány přednostně na romské děti.

Některá přijatá legislativní opatření jsou respondenty považována za velmi tvrdá i vůči skutečně potřebným skupinám, proti kterým původně vůbec nebyla zaměřena (např. sociální reforma, která v negativním slova smyslu postihla i řadu skutečně potřebných rodin s dětmi, zdravotně znevýhodněné osoby aj.) jindy nepůsobí důsledně vůči tomu, proti komu byla namířena (problematika zaměstnanosti) nebo nedostatečně chrání práva cílové skupiny (tzv. skrytá diskriminace).

Velký rozpor budí snaha vlády na jedné straně evidovat počty romských příslušníků v jednotlivých oblastech problematiky, na druhé straně, je ale nediskriminovat na základě příslušnosti k romskému etniku, může tedy buď pracovat s oficiálními daty, tedy s počty Romů, kteří se ke své národnosti skutečně přihlásili, nebo s odhady. Obojí však značně zkresluje reálnou situaci, protože ke své národnosti se hlásí jen nepatrná část Romů, kteří u nás pravděpodobně žijí a odhady jsou skutečně pouze orientační, protože nikde není specifikováno, kdo je a kdo není Rom. Je tedy alarmující pokud na těchto datech vláda nebo orgány EU staví své hodnocení úspěšnosti opatření nebo na základě nich nějaká vytváří. Stejně tak pokud subjektům a organizacím rozesílají statistiky k vyplnění, ačkoliv pokud by

si organizace skutečně vedly nějakou evidenci, dostávají se již do sporu se zákonem. Což ostatně také bylo předmětem kritiky v některých odpovědích v rámci průzkumu, zvláště pak v souvislosti s problematikou vzdělávání. Vláda by tedy možná měla přestat rozlišovat žáky na romské a ty ostatní, ale zaměřit se na řešení problematiky a integraci dětí do běžné sítě škol bez ohledu na etnickou příslušnost, zároveň však také neusilovat o tuto integraci za každou cenu, pokud je zřejmé, že dítě bude zvládat běžnou základní školní docházku jen s obtížemi, zatímco ve speciálním školství by mohl dosáhnout větší úspěšnosti a být více motivován k dalšímu vzdělávání. Rovněž je naprosto nezbytné posilovat vztah žáků i rodičů ke vzdělávání a plánování své další budoucnosti, tzn. motivovat k dalšímu vzdělávání s ohledem na uplatnění na trhu práce.

Nutno také dodat, že různé pokusy, jak účelně pracovat na integraci romské menšiny, ovlivňují celkové klima v české společnosti, určují možnosti spolupráce s dalšími subjekty do budoucna i možnosti práce se samotným etnikem, a to bohužel zejména v negativním slova smyslu. Jak se ukázalo během průzkumu, v praxi se pak snižuje ochota cílové skupiny ke spolupráci a klesá motivace k samostatné aktivitě, kooperující státní i nestátní subjekty jsou zatíženy administrativou, opatřeními vlády, která nevidí jako smysluplná, nebo která jim práci, dle jejich slov, spíše komplikují, potýkají se s nedostatkem finančních prostředků na dotování své činnosti. Vláda by se tedy také měla zaměřit na účelnost a efektivnost zavádění různých opatření, aby subjekty činné v této problematice „nezahltla“ povinnostmi a úkoly, které by šly na úkor přímé práce s klientem.

Respondenti se shodli na tom, že mají-li být opatření vlády úspěšná a skutečně směřovat k integraci Romů do společnosti, a mají-li být koncepce směrodatné a použitelné pro praxi, je třeba intenzivněji se zaměřit na práci s rodinou a cílovou skupinou obecně, na motivaci k dalšímu vzdělávání a zvyšování uplatnitelnosti na trhu práce, účelně vynakládat finanční prostředky a zejména pak podněcovat Romy k aktivní spoluúčasti na řešení situace jejich etnika.

Vláda však naproti tomu soustředí zejména na spolupráci s kraji a obcemi, které by podle ní měly zajišťovat uplatnění. Chce zdokonalit tzv. menšinový zákon, který by posílil další práva a postavení Romů u nás, a upravovat i další legislativu tak, aby se zamezilo zejména diskriminaci Romů, ať už v oblasti školství nebo zaměstnanosti. Dále zamýšlí motivovat společnost k toleranci vůči Romům, docílit zařazování romských dětí do sítě běžných základních škol a podporovat jejich další vzdělávání a tím i uplatnitelnost na trhu práce, uplatňovat aktivní politiku zaměstnanosti (formou podpory subjektů, které zaměstnají osoby znevýhodněné na trhu práce, sociální ekonomiku, rozvoj podnikání atd.), rozvíjet terénní sociální práci v sociálně vyloučených lokalitách za účelem pozitivního působení na cílovou skupinu v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, pomoci v hmotné nouzi, prevenci

sociálně patologických jevů, lichvy atd., a průběžně monitorovat situaci v oblasti Romské integrace.

Porovnání teoretické a praktické části ukázalo, že zatímco vláda chce i nadále pokračovat ve vytváření nových opatření specializovaných přímo na integraci Romů, i nadále uzpůsobovat legislativu a instituce jejich potřebám, subjekty, které pracují s Romy přímo v praxi by naopak upřednostnily větší motivaci Romů k vlastní aktivitě, varují před pozitivní diskriminací Romů, která vede k ještě větší exkluzi, protože jsou většinovou společností vnímáni jako privilegovaná skupina, která má určité výsady oproti ostatním, navíc mnohdy nákladná opatření nepřinášejí očekávaný efekt nebo dokonce situaci ještě více zhoršují (např. reforma systému vyplácení sociálních dávek).

Opatření, která by vedla ke skutečné integraci Romů, se hledají jen velmi těžko, protože s tímto problémem se potýkají snad všechny státy, ve kterých Romové žijí. Navíc se potýkají i s určitým tlakem ze strany Evropské unie. Je zajímavé, že s žádnou jinou menšinou, která žije na našem území, není tolik problémů v oblasti integrace, jako právě s Romy, přitom třeba s ruskou menšinou by s ohledem na historické události měli mít Češi poměrně zásadní problém. Na rozdíl od ostatních menšin, které u nás žijí, se v oblasti integrace Romů vytvářejí speciální zákony, koncepce, reformuje školství, pořádá kampaně proti diskriminaci apod. a to s rozporuplnými výsledky, naopak se množí střety zástupců majoritní společnosti se zástupci romské menšiny v oblasti soužití, apod. Možná by bylo účinné přestat přistupovat k Romům jako k nějaké obzvláště znevýhodněné menšině, a chovat se k ní stejně jako k ostatním menšinám, žijícím na našem území, tedy stylem „pokud zde chceš žít, musíš se přizpůsobit“, tj. neuzpůsobovat podmínky v České republice pro život Romů (speciální zákony, speciální školství atd.), ale motivovat je, aby se sami zasloužili o svůj prospěch. Zde určitě hraje klíčovou roli neziskový sektor, protože pokud někdo může Romy motivovat, pracovat s nimi a provázet je, pak to jsou terénní sociální pracovníci. Důležitá je i podpora různých neziskových projektů, které mohou rodiče motivovat k většímu zájmu o své děti a jejich budoucnost, mohou jim ukázat možnosti jiného prožití života, např. při získání vyššího vzdělání lépe placená práce, vyšší životní úroveň, finančně náročnější zájmy atd., poskytovat jim poradenství v různých oblastech. Nezbytná je také ale role státu, který bude ke všem skupinám obyvatelstva přistupovat skutečně stejně jak v oblasti hmotného zabezpečení, tak třeba školství. Určitě není řešením nařídít základním školám přijímat děti, které jsou díky zanedbání ze strany rodičů, nepřipraveny absolvovat běžnou školní docházku, a nejen že budou vystaveny stresu z neúspěšnosti, ale ještě poníží celkovou úspěšnost třídy, ale motivovat rodiče k větší zájmu o své děti, ukázat, co by mohly dokázat, pokud budou mít podporu ve svých rodičích, získají lepší vzdělání apod.

Platí, že čím více se konkrétnímu subjektu uzpůsobují podmínky a vychází vstříc, tím méně je motivován k vyvíjení nějaké vlastní aktivity. Řešením by tedy mohlo být, přestat

mapovat, které konkrétní podmínky nastavené ve státě nejsou Romové schopni zvládnout a tudíž je nutné je přizpůsobovat jejich potřebám, mapovat, kolik Romů není schopno podmínky zvládnout a musejí se přizpůsobovat s ohledem na jejich potřeby, ale nechat určité podmínky nastavené a spíše Romy motivovat a dát jim možnost pomoci, aby byli schopni vyvinout vlastní aktivitu a podmínek dosáhli. Je možná na čase, upustit od populismu v otázce romské integrace, který nyní ovládl celou Evropskou unii, a začít se řídit doporučeními subjektů, které s Romy každodenně pracují.

Seznam použitých zdrojů

AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ROMSKÝCH LOKALITÁCH, 2012. In: *O agentuře* [online]. 2012, [vid. 14. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

ASOCIACE SPECIÁLNÍCH PEDAGOGŮ ČR, 2012. *Asociace speciálních pedagogů ČR k závěrům výzkumu úřadu veřejného ochránce práv* [online]. 2012, [vid. 14. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.aspcr.cz/asociace-specialnich-pedagogu-cr/2012-06-12-asp-cr-k-zaverum-vyzkumu-ombudsmana.html>

BARŠA, P., 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-020-9.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2011, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz>.

MATOUŠEK, O. a kol., 2007. *Základy sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367.

MEZIKULTURNÍ DIALOG, 2008. *Česká republika: přístup vlády k integraci Romů* [online]. 2008, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/010/001188.pdf>

MINISTERSTVO KULTURY ČR, 2012. In: *Granty a dotace* [online]. 2012, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/granty-a-dotace/default.htm>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2003. *Vzdělanostní dráhy a vzdělanostní šance romských žáků a žákyň* [online]. 2003, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/pro-novinare/jake-jsou-vzdelanostni-sance-deti-ze-socialne-zevyhodnujiciho?highlightWords=vzd%C4%9Blanostn%C3%AD+dr%C3%A1hy>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2002. *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*. [online]. 2002, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: [http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-](http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo)

ochranne-vychovy-ve-skolskych-zarizenich-a-o-preventivne-vychovne-peci-ve-skolskych-zarizenich-a-o-zmene-dalsich-zakonu.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2012. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR – PORTÁL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ, 2012. *Česká republika: přístup vlády k integraci Romů – listopad 2008* [online]. 2008, s. 12 [vid. 4. 2. 2012]. Dostupné z: <http://portal.ur.cz/dalsi-dokumenty/narodni-zpravy-koncepce-politiky-plany.asp>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 2008. In: *Dotační programy*. [online]. 2012 [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dotacni-programy>, 2012-06-28

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2011. *Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, Sb.* [online]. 2008, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Aizzrwg3bmqm&q=561%2F2004&ok.x=14&ok.y=2#gsc.tab=0&gsc.q=561%2F2004&gsc.page=1>.

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2008. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2001* [online]. 2008, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/extremis/2001/poznamka.html>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, 2010. *Odbor lidských práv a transformační politiky* [online]. 2010, [vid. 16. 11. 2011].

Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/odbor_lidskych_prav.html

RADA EVROPY, 2012. *Lidská práva Romů a kočovníků v Evropě*.

ROMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICE, 2006. In: *Kampaně proti rasismu* [online]. 2006, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/19525>

ŘÍČAN, P., 1998. *S Romy žít budeme, jde o to jak*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-420-9.

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC, 2011. *Zpráva o stavu romské menšiny za obec s rozšířenou působností včetně spádových oblastí 2011.*

STEM, 2008. *Výzkum Trendy 4/2005* [online]. 2008, [vid. 16. 6. 2012]. Dostupné z: http://www.stem.cz/index.php?from=-10&pocet=10&typ_cl=-2&hledani=1&find_str=Trendy%204/2005&typ=0&obor=0&ks1=&ks2=&ks3=&autor=

ŠIŠKOVÁ, T., 2001. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. 1. vyd., Praha: Portál.

ISBN 80-7178-648-9.

TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE, 2003. *Usnesení vlády č. 686 ze dne 29. října 1997 (tzv. Bratinkova zpráva)* [online]. 2003, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.tspweb.cz/dokument-fulltext.shtml?x=133515>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2012. In *Dotace* [online]. 2012, [vid. 16. 6. 2012].

Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dotace/dotace-16052/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2002. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2001* [online]. 2002, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2001-1848/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2003. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2002* [online]. 2003, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2002-4657/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2004. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2003* [online]. 2004, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/-zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2003-6162/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2005. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2004* [online]. 2005, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2004-16939/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2006. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2005* [online]. 2006, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2005-17725/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2007. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2006* [online]. 2007, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2006-23074/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2008. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2007* [online]. 2008, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2007-43300/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2009. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008* [online]. 2009, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2008-english-summary-61323/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2010. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2009* [online]. 2010, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-nardnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2009-73099/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY - RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2011. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2010* [online]. 2011,

[vid. 14. 1. 2012]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2010-84997/>

Usnesení Vlády ČR č. 67/1993 , ke zprávě o poradě k romské problematice. In: *Výběr materiálů přeložených vládě v letech 1993 – 2001* [online]. 2002, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/B39ABD70EF48E1B3C12571B6006F70F0>.

Usnesení Vlády ČR ze dne 15. října 1997 č. 640 + P, o Statutu Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity. In: *Dokumenty vlády* [online]. 1997, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z: http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/WebGovRes/33A8408DB8FD506AC12571B6006D0674?OpenDocument.

Usnesení Vlády ČR č. 581/1997, o zřízení Meziresortní komise pro záležitosti Romské komunity. In: *Dokumenty vlády* [online]. 1997, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z:

Usnesení Vlády ČR ze dne 29. října 1997 č. 686 + P ke Zprávě o situaci romské komunity v České republice a k současné situaci v romské komunitě, In: *Dokumenty vlády* [online]. 2002, [vid. 14. 4. 2012].

Dostupné z:

http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/WebGovRes/4AB277D7C79B9F38C12571B6006D1F2C?OpenDocument.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2009. *Koncepce romské integrace na období 2010-2013* [online]. 2009, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/koncepce-romske-integrace-na-obdobi-20102013-71187/>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2009. *Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky* [online]. 2009, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2002. *Výběr materiálů přeložených vládě v letech 1993 – 2001* [online]. 2002, [vid. 31. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/vyber-materialu-predlozenych-vlade-v-letech-1993-2001-6632/>

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE LIDSKÝCH PRÁV, 2012. *Výzkum* [online]. 2012, [vid. 14. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/vyzkum/>

WIKIPEDIE – OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIÉ, 2011. *Ministr pro lidská práva* [online]. 2011, [vid. 14. 4. 2012]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_ministr%C5%AF_pro_lidsk%C3%A1_pr%C3%A1va_a_n%C3%A1rodnostn%C3%AD_men%C5%A1iny_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Ministerstvo vnitra ČR – archiv 2008* [online]. 2008, [vid. 26. 10. 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb037-06.pdf>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Průvodní dopis a dotazník k vyplnění

Příloha č. 1

Vážený pane řediteli,

obracím se na Vás s velkou prosbou. Jsem studentkou oboru sociální práce na Technické univerzitě v Liberci a v rámci zpracování své bakalářské práce provádím průzkum mezi organizacemi, které se zabývají integrací Romů, ať je to již hlavní náplň jejich činnosti, nebo pouze součástí.

Průzkum je zaměřen na opatření vlády a jejích orgánů v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, prevenci sociálně patologických jevů, kultury, volnočasových aktivit atd.

Prosím, pokud je to možné, jestli byste přeposlali dotazník všem z Vaší organizace, kteří s romskou menšinou pracují, byť třeba jen okrajově.

Styl odpovědí a délku nechávám zcela na uvážení každého z dotazovaných. Nemusí ani odpovídat na všechny otázky, pokud se v dané oblasti nepohybují a nemají s tím zkušenost.

Dotazník je jednak možné zcela anonymně vyplnit na odkazu:

<http://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/integrace-romu-tul-2012/>

Dále jej posílám v příloze, pokud by někomu vyhovovala více forma vyplňování ve wordu, je rovněž možné vyplnit jej přímo na papír rukou, takto vyplněné dotazníky prosím zaslat nascanované. Nicméně i takto vyplněné dotazníky budou anonymizovány tak, aby nebylo patrné kdo, a z jaké konkrétní organizace jej vyplňoval.

Předem moc děkuji za spolupráci!

Zuzana Škodová

Integrace Romů v České republice | Vyplňto.cz - řešení i pro Váš internetový průzkum - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje nápověda

Moje průzkumy | Vyplňto.cz - řešení pro ... x Integrace Romů v České republice | Vysl... x +

www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/integrace-romu-tul-2012/

Dotazníky k vyplnění Archiv výsledků Rady a tipy FAQ Nápověda

Zadavatelka průzkumu

Zuzana Škodová
zuzana.skodova@seznam.cz

Konec vyplňování dnes v 18:00:00, výsledky budou k dispozici pouze zadavateli.
Počet otázek: 6 Průměrná doba vyplňování: 00:30:13

Diskuse k tématu

Jméno: Zuzana Škodová

Zpráva:

Poslat zprávu

HTML značky nepovoleny.

Diskuse k tématu **Integrace Romů v České republice** zatím neobsahuje žádné příspěvky.

Dobrý den,

tento dotazník slouží jako podklad pro mou bakalářskou práci, která se věnuje opatřením vlády zaměřeným na integraci Romů (v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, prevence kriminality a sociálně patologických jevů, v oblasti kultury, utváření legislativy, dotování projektů atd.), a na spolupráci orgánů vlády se subjekty veřejné správy a neziskového sektoru. Proším Vás o vyjádření Vašeho názoru a zkušeností z Vaší praxe v celkem šesti otázkách. Styl a délku odpovědí nechávám zcela na Vašem uvážení.

Velmi Vám děkuji za ochotu a čas věnovaný dotazníku!

Zuzana Škodová

Vyplnit dotazník

Start | Doručená pošta - Schr... | 20120628 | MP Liberec | WEB 20120628 | Integrace Romů v Č... | 16:43

Integrace Romů v České republice | Vyplňto.cz - řešení i pro Váš internetový průzkum - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje nápověda

Moje průzkumy | Vyplňto.cz - řešení pro ... x Integrace Romů v České republice | Vysl... x +

www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/integrace-romu-tul-2012/

Zadavatelka průzkumu

Zuzana Škodová
zuzana.skodova@seznam.cz

Konec vyplňování dnes v 18:00:00, výsledky budou k dispozici pouze zadavateli.
Počet otázek: 6 Průměrná doba vyplňování: 00:30:13

Diskuse k tématu

Jméno: Zuzana Škodová

Zpráva:

Poslat zprávu

HTML značky nepovoleny.

Diskuse k tématu **Integrace Romů v České republice** zatím neobsahuje žádné příspěvky.

Orázky jsou zvoleny jako otevřené, abyste se mohli svobodně vyjádřit ke každé otázce. Pokud máte jakýkoliv dotaz k dotazníku, kontaktujte mě prosím na e-mailu: zuzana.skodova@seznam.cz. Děkuji!

1. Jaký charakter má Vaše práce s romskou menšinou/ při jaké příležitosti s ní pracujete? (i v případě, že tvoří třeba jen část Vaší cílové skupiny se kterou pracujete) povinná otázka

2. Jak obecně vnímáte současnou situaci Romů v ČR a snahu vlády o zlepšení jejich situace? nepovinná otázka

Start | Doručená pošta ... | 20120628 | MP Liberec | WEB 20120628 | Integrace Rom... | Dokument1 - Micr... | 16:47

Integrace Romů v České republice | Vyplíto.cz - řešení i pro Vás internetový průzkum - Mozilla Firefox

Moje průzkumy | Vyplíto.cz - řešení pro ... | Integrace Romů v České republice | Vyp... x +

www.vypito.cz/databaze-dotazniku/integrace-romu-tul-2012/

Nejnavštěvovanější

nepovinná otázka

3. Jaká opatření vlády a orgánů veřejné správy považujete za přínosná? Využili jste je při své práci? Pokud ano, jak? (např. úspěšné projekty atd.)

nepovinná otázka

4. Jaká opatření naopak vnímáte negativně? Ovlivnila nějak Vaší práci?

nepovinná otázka

5. Jak vnímáte současnou úroveň spolupráce orgánů veřejné správy s neziskovým sektorem? Spolupracujete také na této úrovni? Pokud ano, v jaké oblasti/na jakých projektech?

nepovinná otázka

Start | Doručená pošta ... | 20120628 | MP Liberec | WEB 20120628 | Integrace Rom... | Dokument1 - Micr... | 16:47

Integrace Romů v České republice | Vyplíto.cz - řešení i pro Vás internetový průzkum - Mozilla Firefox

Moje průzkumy | Vyplíto.cz - řešení pro ... | Integrace Romů v České republice | Vyp... x +

www.vypito.cz/databaze-dotazniku/integrace-romu-tul-2012/

Nejnavštěvovanější

ano, v jaké oblasti/na jakých projektech?

nepovinná otázka

6. Na co by se podle Vás orgány vlády měly v oblasti integrace Romů zaměřit? Kde vidíte nedostatky nebo možnosti zlepšení?

Odeslat dotazník

[Ukončit vyplňování dotazníku a smazat vyplněné hodnoty](#)

[Nahoru](#) | [Facebook](#) | [Twitter](#) | [RSS - aktuální průzkumy](#) | [RSS - veřejné výsledky](#)

[Obchodní podmínky](#) | [Partneři Vyplíto.cz](#) | [Vyplíto ACADEMIC - nabídka pro školy](#) | [Inzerce](#) | [Průzkum měsíce](#)

© Marek Demčák 2008 - 2012. Číslo registrace na ÚOOÚ: 36627. [Vyplíto.cz](#) poskytuje 20% slevu na službu Vyplíto Premium po předložení karet ISIC/ITIC/JYTC/ALIVE

Start | Doručená pošta ... | 20120628 | MP Liberec | WEB 20120628 | Integrace Rom... | Dokument1 - Micr... | 16:48